Chiliile româneşti de la Muntele Athos în secolele XIX–XXI. Documente de arhivă[*]

Dr. Adina Berciu-Drăghicescu
Colectivul de Ştiinţe ale Informării şi Documentării,
Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti
E-mail: adina_berciu2002@yahoo.com

Maria Petre

Dr. Adina Berciu-Drăghicescu este istoric şi profesor universitar la Departamentul de Ştiinţe ale Comunicării, Colectivul de Ştiinţele Informării şi Documentării de la Facultatea de Litere a Universităţii din Bucureşti, titular al cursurilor de arhivistică, muzeologie şi valori patrimoniale din instituţiile culturale.

Maria Petre este istoric, specialistă pe problema românilor balcanici, fostă arhivist la Arhivele Naţionale.

Rezumat

Studiul aduce în discuţie un aspect mai puţin cercetat în istoriografia românească şi străină în ultimii 20 de ani, şi anume, chiliile şi colibele româneşti înfiinţate la Muntele Athos în secolul al XIX-lea alături de schiturile întemeiate acolo, de asemenea, de călugării români. Prezentul material prezintă aspecte din viaţa religioasă, administrativă precum şi traiul zilnic al acestora, pe Muntele Athos din Grecia, precum şi relaţiile dintre comunităţile de călugări români de acolo şi calugării greci de la Muntele Athos de-a lungul timpului, de la înfiinţare - secolul al XIX-lea şi până în prezent. Informaţiile se bazează pe cercetări şi pe documente aflate în depozitele de la Arhivele Naţionale ale României şi în acelea ale Arhivelor Diplomatice ale Ministerului Afacerilor Externe.

Cuvinte cheie: călugăr, schit, chilie, colibă, mănăstire, ortodoxie, patriarhie, muntele Athos

[*] Materialul face parte din *Introducerea la* volumul *Schituri şi chilii româneşti de la Muntele Athos. Documente (1852–1943). Partea 1–2.* Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti, 2008, 908 p. (în colaborare cu Maria Petre) şi o primă parte a acestui studiu a fost publicată în nr. 12/2008 al revistei. Cum tirajul lucrării a fost foarte redus, am considerat necesar să reluăm o parte din studiul nostru pentru ca problematica să fie astfel mai bine cunoscută.

BDD-A27062 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

Monahii români, prezenți la Muntele Athos încă din secolul al XIV-lea, trăiau în cadrul aşezămintelor monahale existente, fără să-şi fi constituit lăcaşuri exclusiv româneşti.

Din deceniul al treilea al secolului al X1X-lea au izbucnit la Muntele Athos conflicte cu caracter național. [**]Rând pe rând, ruşii, apoi sârbii şi

[**] Conform tradiției, originile vieții monahale athonite s-ar afla în timpul împăraților Constantin cel Mare (313–337) şi Teodosie (408–434), când se crede că s-au aşezat aici primii călugări. După ocuparea Palestinei (638) şi Egiptului (640) de către arabi, unii călugări din aceste țări s-au refugiat la Muntele Athos, iar în secolele VIII–IX, în timpul disputelor iconoclaste, alți călugări din Imperiul bizantin s-au retras tot aici.

Cea mai veche mânăstire este Marea Lavră, întemeiată de Atanasie Athonitul (963), urmată de Iviru (972), Vatoped, Filoteu, toate datând înainte de anul 1000. În secolul al XI-lea iau ființă mânăstirile Esfigmenu, Dohiar, Xenofon, Xiropotam, Caracalu, Costamonitu şi Zografu, în secolul al XII-lea Rusicon şi Hilandar, iar în secolul al XIV-lea Cutlumuş, Pantocrator, Sfântul Pavel, Grigoriu, Simonpetra

În decursul vremii, numărul mânăstirilor a variat, după cum au evoluat evenimentele istorice. În timp ce unele au dispărut, altele au fost asimilate iar ordinea lor ierarhică s-a schimbat. În prezent la Athos sunt aceste 20 de mânăstiri mari, cărora le aparține teritoriul şi conducerea. Pe lângă acestea se mai găsesc 8 schituri, circa 200 de chilii, multe colibe şi câteva mici sihăstrii. Schiturile, chiliile, colibele şi celelalte aşezări monahale se găsesc sub controlul şi administrația mânăstirilor pe teritoriul cărora se află.. Ele nu dispun liber de averea lor şi nici nu participă la conducerea Sfântului Munte.

Condusă până în secolul al XVII-lea de un *Protos*, comunitatea athonită începe să fie îndrumată treptat de adunarea colectivă a celor 20 de egumeni ai marilor mânăstiri, denumiți inițial *proistoşi* şi apoi *epistați*. Aceştia, împărțiți în cinci grupe de către patru *epistați*, a alcătuit *Epistasia*, care exercită conducerea prin rotație, în fiecare an de la 1 iunie până la sfârşitul lunii mai a anului următor. Cei patru epistați ai fiecărui grup, aleg din sânul lor un preşedinte care ține cârja Primatului şi poartă titlul de *Protoepistat* sau *Protosul Sfântului Munte*.

Ca organ administrativ permanent superior Epistasiei, funcționează *Adunarea Extraordinară* sau *Sfânta Sinaxă*, formată din reprezentanții celor 20 de mânăstiri, iar ca organ legislativ şi judecătoresc, *Dubla Adunare Bianuală* sau *Sinaxa Dublă Extraordinară*, care se întruneşte de două ori pe an în orăşelul Careia, capitala Athosului.

Comunitatea athonită s-a bucurat din secolul al IX-lea şi până la cucerirea Constantinopolului de către otomani (1453), de autonomie teritorială şi administrativă din partea împăraților bizantini. Sultanii otomani au confirmat şi au întărit aceste privilegii iar cele 8 tipicoane I (972), II (1046), III (1394), IV (1406), V (1574), VI (1783), VII (1810), VIII (1911), au asigurat autonomia administrativă, politică şi religioasă a Sfântului Munte.

După cucerirea Constantinopolului în anul 1453 şi până la mijlocul secolului al XIX-lea, susținerea Muntelui Athos a revenit Țărilor Române. Fără ajutorul masiv material şi moral al românilor, aşezămintele Sfântului Munte, cu toată autonomia dată de turci nu s-ar fi putut menține.

Evenimentele politice din a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi prima jumatate a secolului al XX-lea au adus problema Sfântului Munte în atenția Conferințelor de pace europene. Astfel prin Tratatul de pace de la Berlin (1878), se întăreau privilegiile Sfântului

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

bulgarii au obținut reprezentare în Chinotita de la Careia (ruşii – mânăstirea Rusicon, sârbii – mânăstirea Hilandar, bulgarii – mânăstirea Zografu). Călugărilor români athoniți nu li s-a recunoscut de elementul grec majoritar dreptul de a se organiza distinct. Ei erau subordonați în continuare, în totalitate, atât eclesiastic, canonic cât şi economic mânăstirilor greceşti. Un rol însemnat în atitudinea grecilor față de români l-a avut secularizarea averilor închinate, realizată de Alexandru Ioan Cuza în anul 1863. Grecii

Munte. Situația a rămas neschimbată până la Războaiele Balcanice (1912–1913). În noiembrie 1912 armata greacă a ocupat Muntele Athos iar puterile europene şi-au rezervat dreptul de a decide asupra Statutului acestuia în cadrul Conferinței de pace de la Londra.

În noiembrie 1913, Muntele Athos era declarat autonom, independent şi neutru. Primul Război Mondial a împiedicat aplicarea hotărârilor Conferinței de la Londra. Guvernul grec a instalat la Careia funcționari de poliție pentru asigurarea ordinii. În anul 1918 Chinotita de la Careia în colaborare cu un consilier grec, întocmea un Statut în care se specifica autonomia, neutralitatea şi independența în condițiile stipulate de Tratatul de la Londra din anul 1913. Grecia recunoştea autonomia Muntelui Athos şi prin Tratatul de la Sèvres (1920) iar la Conferința de la Lausanne (iulie 1923), în urma războiului greco-turc, Muntele Athos rămânea sub administrație elenă cu titlu de teritoriu sub mandat. La începutul anului 1924 o comisie alcătuită din cinci călugări greci a alcătuit Statutul Muntelui Athos, semnat la 10 mai 1924 de reprezentanții a 19 mânăstiri athonite, mânăstirea rusă Sfântul Pantelimon refuzând să-l semneze. În anul 1925, Patriarhia de la Constantinopol, şi-a dat adeziunea asupra statutului iar guvernul elen emitea la 16 septembrie 1926, decretul-lege intitulat *Despre ratificarea regulamentului Sfântului Munte Athos*. Prin acest statut, schiturile, chiliile şi colibele athonite erau declarate anexe ale celor 20 de mari mânăstiri; se stabilea numărul mânăstirilor mari la 20, se refuză dreptul de proprietate al celorlalte aşezăminte, cu excepția celor 20; se prevedea obligativitatea cetățeniei greceşti pentru toți monahii athoniți indiferent de naționalitate; se declarau schiturile, chiliile, colibele, proprietate neînstrăinabilă a mânăstirilor tutelare; se interziceau transformarea schiturilor în mânăstiri sau a chiliilor în schituri şi a colibelor în chilii; se oprea vânzarea chiliilor şi colibelor fără aprobarea prealabilă a mânăstirilor tutelare, care erau declarate primul cumpărător; se limita la trei numărul monahilor cu drept de moştenire asupra unei chilii.

Constituția elenă, elaborată în anul 1926 proclama suveranitatea statului grec asupra Muntelui Athos şi interzicea orice modificare a sistemului administrativ în ceea ce priveşte numărul mânăstirilor şi regulile ierarhice sau raportul lor cu aşezămintele dependente de ele. Statul elen era reprezentat de un guvernator iar puterea judecătorească era exercitată de autoritățile mânăstireşti şi Chinotită.

Deşi constituția Greciei a suferit după anul 1926 mai multe modificări, statutul Muntelui Athos a rămas neschimbat. Astfel Constituția elenă din iunie 1975 stabileşte că Muntele Athos reprezintă o regiune care se autoadministrează, dar face parte din statul grec. Din punct de vedere spiritual, Muntele Athos se află sub jurisdicția directă a Patriarhiei Ecumenice, iar monahii athoniți primesc cetățenia greacă. Statul elen asigură menținerea ordinii şi securității publice în Sfântul Munte. Prin urmare prerogativele civile, politice şi bisericeşti ale organelor de conducere ale Sfântului Munte au fost transferate în competența statului grec care le exercită de fapt.

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

pierdeau cele mai importante resurse pe care le primiseră până atunci din Țările Române.

În aceste condiții, monahii români, indiferent că veneau din România, Transilvania, Basarabia, au început să-şi constituie chilii şi colibe prin cumpărarea fie a terenului, fie chiar a acareturilor de la mânăstirile greceşti. Comparând datele furnizate de ministrul plenipotențiar al României la Constantinopol, Ghika Brigadier, în martie 1901, de superiorul schitului românesc Prodromu, Antipa Dinescu, în septembrie 1905 şi de memoriul istorico-statistic asupra Muntelui Athos şi situația călugărilor români athoniți din anul 1908, rezultă că la începutul secolului al XX-lea existau 32 de centre româneşti athonite cu un număr de 628 de monahi români trăitori în cele două schituri româneşti, Lacu şi Prodromu, precum şi în 24 de chilii şi 26 de colibe. (1)

Astfel, în anul 1850, doi ieromonahi români, Orest şi Ipatie de la mânăstirea Cheia – Prahova, au întemeiat chilia Sfântul Ipatie pe moşia mânăstirii Vatoped. Aceasta avea 25 de pogoane de pământ, cultivate cu vie, livezi, măslini şi fânețe şi 2 izvoare pentru casă şi grădină. De asemenea, avea o biserică mare şi case încăpătoare, odoare bisericeşti şi o bibliotecă. Până în anul 1905 avusese 4 stareți şi fiecare dintre ei plătise a treia parte din prețul chiliei, încât ea fusese până atunci răscumpărată de două ori. Plătea mânăstirii Vatoped un bir anual de 5 napoleoni, iar ieromonahul Teodosie Duhovnicul făcuse „un act față de mânăstirea chiriarhică ca niciodată să nu aibă dreptul viitorii moştenitori a înstrăina această chilie la alte națiuni, ci veşnic a fi stăpânită şi locuită de monahi români." În anul 1905, în această chilie trăiau 6 monahi români din Transilvania. (2)

În anul 1864 monahii basarabeni Cosma, Domițian şi Corg au cumpărat ruinele fostei chilii Adormirea Maicii Domnului pe moşia mânăstirii Xiropotam şi o refăceau din temelii. Plăteau un bir anual de 2 lire şi aveau 6 pogoane de teren. După decesul părintelui Cosma, ajung stareț Gherasim Stratan. (3)

Chilia Turlutiu a fost întemeiată în anul 1867 de schimonahul român Sava, retras de la schitul Prodromul. Era aşezată pe moşia mânăstirii Lavra, avea biserica cu hramul Naşterea Maicii Domnului şi 5 pogoane de pământ, cultivat cu vie, măslini şi o parte cu fâneață şi pădure. Până în anul 1902 a avut ca stareț pe întemeietor şi apoi pe monahul Clement Popescu, care a plătit mânăstirii Lavra „rizimul de 30% şi a obținut alt act cu dreptul de superior şi alți 2 moştenitori, obligat a plăti 5 napoleoni bir anual". Şi această chilie avea bibliotecă cu cărți bisericeşti şi puține odoare. În anul 1905 trăiau acolo 3 monahi din România, casele erau vechi şi necesitau reparații, iar ei se întrețineau din „lucrul mâinilor şi cultivatul pământului". (4)

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

Numărul monahilor de la chilia Adormirea Maicii Domnului – Xiropotam a crescut şi aceştia au cumpărat în anul 1869 ruinele fostei chilii Cucuvinu – Provata de pe moşia mânăstirii Lavra, cu hramul Sfântul Ioan Teologul, iar în anul 1870 au pus temelia bisericii cu acelaşi hram. Această chilie era condusă la început de ieromonahul Domițian apoi de nepotul lui, Teodosie Soroceanu. Avea 60 de pogoane de pământ şi 20 de monahi. Aici va fi nucleul viitoarei Comunități a fraților români – Provata. (5)

Tot pe moşia mânăstirii Lavra, în anul 1869 schimonahul român Visarion din județul Tecuci a înființat chilia Sfântul Artemie, care avea 2 pogoane de pământ, cultivat cu vie, măslini şi grădină. În anul 1908 trăia încă bătrânul stareț împreună cu câțiva ucenici. (6)

În anul 1870 a fost cumpărată şi refăcută chilia Catafighi din Provata cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul de pe moşia mânăstirii Lavra, având ca stareț pe ieroschimonahul basarabean Teodorit Hodorogea retras aici de la schitul Prodromul. După decesul acestuia în anul 1886 urmase monahul Antonie Saghin până în anul 1896, după care urmează Ilarion Mârza. Această chilie avea în anul 1906 un număr de 23 de camere bine întreținute şi 40 de pogoane de pământ cultivat jumătate cu vie, măslini şi restul cu fâneață şi pădure. Starețul Ilarion Mârza a construit alte două clădiri de locuit şi magazii, a înzestrat biserica cu cărți şi mai multe rânduri de veşminte, sfinte vase şi 2 evanghelii legate cu argint, cutii cu moaşte şi o bibliotecă cu 250 de volume. În anul 1906 în această chilie viețuiau 16 monahi basarabeni care plăteau un bir anual de 5 napoleoni. (7)

Tot în anul 1870 ieromonahul basarabean Carion Mirăuț cumpăra de la mânăstirea Lavra chilia Sfântul Prooroc Ilie din Provata, cu 180 de lire turceşti. Chilia avea biserică şi case de locuit cu 10 încăperi, magazii şi grajd pentru vite şi 25 de pogoane de pământ cultivat cu vie, măslini, iar restul cu fâneață şi pădure. Chilia a fost condusă până în anul 1890 de întemeietor, după decesul acestuia, timp de un an de monahul Iosif, iar din 1891 de monahul Spiridon Daşchievici, care o conducea încă în anul 1905 alături de alți 3 monahi basarabeni. Biserica chiliei avea două evanghelii şi o bibliotecă cu 50 de cărți bisericeşti şi plătea un bir anual de 5 napoleoni. (8)

În anul 1870 ieromonahul Antim de la Craiova cumpăra de la mânăstirea Lavra chilia cu hramul Acoperământul Maicii Domnului. Avea 1 pogon de pământ, plătea bir 2 lire turceşti anual şi era condusă în anul 1908 de schimonahul basarabean Toma, ajutat de fratele lui, Vichentie schimonahul. (9)

În acelaşi an, 1870, monahul Ghedeon Bucovineanul cumpăra de la mânăstirea Lavra chilia cu numele Schitul Sfântul Vasile, pe care o

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

reclădeşte. Monahul trăia încă în anul 1908 şi plătea un tribut anual mânăstirii Lavra. (10)

Chilia Adinu de pe moşia mânăstirii Dionisiu a fost cumpărată în anul 1875 de ieroschimonahul român Serapion. Avea o biserică cu hramul Intrarea Maicii Domnului în Biserică, 7,5 pogoane de pământ cultivat cu vie, măslini, fânețe, grădină de zarzavat şi apă adusă pe o conductă de plumb. Plătea un bir anual de 5 napoleoni. După moartea stareţului Serapion în anul 1904, ajunsese superior Mihail Nicolăescu şi avea, în anul 1905, 6 monahi basarabeni „care se întreţin cu cultura pământului şi alte mici produse." (11)

În anul 1877 monahii macedoneni din Molovişte, Macedonia, Sava şi Neofit Dimitrescu primeau ca „recompensă a ascultării noastre de 19 ani şi prin decedarea predecesorului nostru ieromonahul Onufrie", bunicul lor, chilia Sfântul Ierarh Nicolae din Careia pe moşia mânăstirii Simon Petru. Cultivau ¾ de ha pământ arabil şi aderau în anul 1899 la Comunitatea Fraţilor Români din Provata, Muntele Athos, solicitând şi un mic ajutor pentru „întâmpinarea călătorilor români ce ar poposi într-însa". În anul 1900 vieţuiau aici 5 monahi. (12)

În anul 1894, ieromonahul Ilie Hulpe cumpăra cu 260 de lire chilia cu hramul Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul, Colciu, de pe moşia mânăstirii Vatoped. Avea biserică şi mai multe case de locuit bine întreţinute, 20 de pogoane de pământ cu vie, măslini, fânețe şi pădure, grădină şi un izvor de apă. La mare avea arsana, unde fusese construită o casă şi port cu bărci pentru pescuit. Avea, deasemenea, bibliotecă de cărţi bisericeşti, odoare, plătea bir anual de 5 napoleoni şi era locuită în anul 1905 de 8 monahi basarabeni. (13)

În anul 1895, schimonahul basarabean Ioachim Bărcănescu cumpărase cu 330 de lire de la mânăstirea Cutlumuş chilia cu hramul Sfinţii Mari Mucenici Teodor Tiron şi Teodor Stratilat, care avea biserică şi case de locuit, 15 pogoane de pământ cultivat cu vie, măslini, precum şi pădure şi grădină şi două izvoare de apă. Poseda bibliotecă şi odoare bisericeşti precum şi 2 evanghelii, una legată în argint masiv şi una suflată cu aur. Plătea un bir anual de 5 napoleoni şi era locuită în anul 1905 de 10 monahi basarabeni. (14)

În jurul anului 1895 era cumpărată chilia Sf. Gheorghe, Colciu, pe moşia mânăstirii Vatoped de către schimonahul Mihail, român din Oltenia, care se stabilise anterior la schitul Prodromu însă, din cauza conflictului apărut între monahii moldoveni şi munteni , „m-am convins că aceşti oameni nu o să poată face nimic în folosul naţiunii noastre, ci numai îmi pierd timpul în zadar". În unire cu alţi monahi români a cumpărat această chilie cu o suprafaţă de 6 pogoane teren cultivabil şi 30 de pogoane râpe şi

BDD-A27062 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

pădure, însă cum aceasta era ruinată şi neavând „mijloace mai mult a o reclădi din temelie precum neapărat cere trebuința, am mai reparat ruinele pe cât s-au putut." Ulterior a ajuns superior monahul Gavriil Mateescu. (15)

Pe moşia mânăstirii Iviru exista în 1901, dar şi în 1908, chilia Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul, cu 4 pogoane de pământ, condusă de monahul basarabean Zosima împreună cu trei ucenici. (16)

În acelaşi an, 1901, exista, chilia Sfinții Cosma şi Damian a monahului Antonie Constantinescu, pe moşia mânăstirii Grigoriu, cu 3 călugări, precum şi chilia părintelui Irodion pe moşia mânăstirii Pantocrator, cu 8 monahi. (17)

Pe moşia mânăstirii Vatoped, în anul 1902, monahul Calist cumpăra chilia Sfântul Nicolae de la Iufta cu 280 de lire. Aceasta avea două biserici, una cu hramul Sfântul Nicolae şi alta cu hramul Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, avea case de locuit în bună stare şi 20 de pogoane de pământ cultivat cu vie, măslini, pădure şi un izvor adus pe conducta de plumb „cu multă cheltuială". În anul 1905, superiorul Calist s-a retras şi l-a lăsat în locul său pe ucenicul său, monahul Veniamin, care i-a plătit datoriile şi trimirul de 30% prevăzut în actul de cumpărare şi a scos act nou pe numele său şi a doi moştenitori, plătind un bir anual de 5 napoleoni. Chilia avea odoare şi cărți bisericeşti şi era locuită de 6 monahi din România. În anul 1908 ,chilia era trecută sub îngrijirea schitului Prodromu, care avea detaşați acolo mai mulți monahi. (18)

Pe moşia mânăstirii Pantocrator exista şi în 1901 şi în 1908 chilia cu hramul Sfântul Mucenic Gheorghe în Capsala, superior fiind duhovnicul Gherasim, român din Sălişte, Transilvania, împreună cu 7 monahi din România şi Transilvania. Avea 4 pogoane de pământ, plătea un tribut anual de 5 lire pe an şi închiriau camere altor monahi care veneau în Careia. (19)

Chilia cu hramul Izvorul Tămăduirii din Capsala – Valea Plângerii, pe moşia mânăstirii Vatoped, era condusă în 1901, dar şi în 1908, de schimonahul Ghemnasie din Ploieşti, care avea, în 1901, 7 monahi, iar în 1908, 2 ucenici. Deținea 1,5 pogoane de pământ cultivat cu vie şi măslini. (20)

În anul 1904 era cumpărată de la mânăstirea Stavronichita, cu 186 de lire, chilia cu hramul Sfinții Trei Ierarhi de către monahul Ioachim Iosifescu. Aceasta avea 5 pogoane de pământ „stâncos şi neproductiv, pe care sunt sădiți câțiva măslini, portocali şi lămâi", avea biserică şi case bune construite de curând şi plătea un bir anual de 5 napoleoni. (21)

Pe moşia mânăstirii Pantocrator exista în 1908, chilia Varvara cu hramul Intrarea în Biserică, condusă de schimonahul român venit din județul Tutova, şi care viețuia cu încă un ucenic. Chilia avea 3 pogoane de pământ, iar monahii se mai ocupau şi cu cismăria. (22)

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

În zona schitului grecesc Capsocalivia de pe moşia mânăstirii Lavra exista chilia Paraclisul Toți Sfinții, unde vieţuia în 1908, starețul Nicodem din Galați şi ucenicii săi, care erau greci. Nicodem era unul dintre cei mai cunoscuți sculptori în lemn de la Muntele Athos, icoane făcute de el fuseseră dăruite suveranilor români de către ieromonahul Teodosie Soroceanu de la chilia Cucuvinu – Provata. (23)

Tot pe moşia mânăstirii Lavra în localitatea Catunache, se găsea chilia cu hramul Naşterea Maicii Domnului, condusă de starețul Marcu din Basarabia. Aceasta stăpânea 4 pogoane de pământ şi plătea un bir anual de 2 lire turceşti. (24)

Pe moşia mânăstirii Pantocrator exista, în 1908, chilia Sfântul Ioan Teologul, condusă de monahul basarabean Isaia, care avea doi ucenici. Deținea un pogon de pământ şi se ocupau şi cu croitoria. (25)

În ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, monahii români athoniți au început să manifeste interes pentru apărarea drepturilor lor în fața abuzurilor la care erau supuşi din partea mânăstirilor greceşti, cărora le erau subordonați şi care le interziceau cultivarea pământului, ridicarea de noi chilii, folosirea pădurilor şi a surselor de apă, împiedicau primirea de noi monahi români, hirotonisirea sau înaintarea lor pe scară ierarhică. Nu în ultimul rând, aceştia încep să solicite protecție din partea statului român pentru proprietățile pe care le deținеau şi subvenții pentru întreținerea lor.

Dintre chiliile româneşti existente, s-a remarcat, prin buna organi-zare şi prin asiduitatea promovării intereselor monahilor români, chilia Sfântul Ioan Teologul – Cucuvinu – Provata, condusă de superiorul Teodosie Soroceanu. Aşa cum rezultă dintr-un document din noiembrie 1906, în anul 1895, în jurul acestei chilii se constituie Comunitatea Fraților Români din Provata, care cuprindea, pe lângă chilia Cucuvinu şi chiliile Adormirea Maicii Domnului – Provata, condusă de Gherasim Stratan, Sfântul Ioan Botezătorul-Catafighi, condusă de Ilarion Mârza şi Sfântul Prooroc Ilie –Provata, condusă de Spiridon Daschievici. Scopul acestei comunități era „ca în înțelegere şi frățească dragoste, pentru folosul de obşte, să lucrăm împreună ... şi să ne ajutăm la nevoile noastre unul pe altul”. (26)

Comunitatea a început să fie subvenționată de statul român cu suma de 5.000 de lei anual. În anul 1899 primea în rândurile ei şi chilia Sfântul Gheorghe-Colciu, condusă de Gavriil Mateescu. (27)

Dintr-un memoriu din noiembrie 1899, al monahilor români din Oltenia, care vieţuiau la chilia Sfântul Gheorghe – Colciu, rezultă că în rândul monahilor athoniți existau mai multe orientări. Monahii care formau Comunitatea fraților români din Provata îl considerau pe ieromonahul

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

basarabean Teodosie Soroceanu „om foarte capabil şi vrednic conducător ... un Columbus spre descoperirea românismului din Athos", dar „ne socotim şi ne gândim că această chestiune trebuia neapărat să să înceapă şi să să lucreze de către adevărații fii ai României, ... de majora comunitate prodromită, ... care numai ei se laudă pretutindenea cu drepturile de români, ei ar fi trebuit să introducă un element de naționalitate mai înaintea tuturor în locul acesta strein. Dar ei nevrednici s-au arătat, nepurtând nici o grijă pentru chestiunea patriotismului." (28)

Comunitatea fraților români de la Provata a început o acțiune de atragere „a celorlalți români ce mai sunt risipiți prin Sfântul Munte, spre unire la un gând şi întrunire de națiune. Şi, după încercarea ce am făcut, deocamdată toți s-au retras, câtă osteneală am făcut n-a fost posibil a-i întruni, puind înainte fel de fel de pricinuiri, unii zicând: că nu să cuvine nouă, români din Regat fiind noi, ca prin basarabeni să ne facem cunoscuți patriei noastre, aceasta nu o voim cu niciun chip şi dacă voieşte, guvernul nostru să trimeată om al țării şi să ne caute pre toți de-a dreptul iar nu prin basarabeni. Alții zic că nu voiesc pe părintele Teodosie să fie începător Comunității. Alții nu primesc să să zică Comunitatea Fraților Români Provateni, ci să să zică Comunitatea fraților români din Athos, iar alții să îndoiesc şi pentru pomenirea familiei regale, neprimind a-i pomeni. Şi aşa, mult ne-am pricit şi ne-am combătut şi nu s-a putut ca să-i scoatem din părerile acestea, pentru aceea sunt silit a mă adresa către P.S.V. şi a vă ruga să binevoiți a ne da oarecare consultație şi sfătuire în privința aceasta." (29)

Se pare că exista o lipsă de unitate în rândul monahilor români athoniți, pentru că, din documentele consultate, în urma conflictului izbucnit între călugării moldoveni şi cei munteni ai schitului Prodromu, desfăşurat între anii 1870-1890, a avut de suferit întreaga comunitate românească din Sfântul Munte. Prin urmare, ieromonahul Gavriil Mateescu de la chilia Sfântul Gheorghe-Colciu, care se pare că este autorul acestui memoriu, cerea îndrumare din partea Mitropolitului Primat al României în privința constituirii unei comunități româneşti athonite puternice, aşa cum se constituiseră comunitățile rusă, bulgară, sârbă şi, mai ales, cea greacă.

Asupra dezbinării ce exista între călugării români athoniți insista şi superiorul chiliei Sfântul Gheorghe-Colciu, Mihail schimonahul, care a viețuit o perioadă la schitul Prodromu, însă, pentru că între conducătorii acestuia „să ivise o neunire nevindecată, care pricinuia mare tulburare între toți frații, pricinuindu-se unul cu altul, cum că unul ar fi muntean şi celălalt moldovean", a plecat şi s-a stabilit la schitul grecesc Capsocalivia, unde a constatat atitudinea naționalistă a monahilor greci: „când e vorba de

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

naționalitatea lui, să facă vreun progres, ori pe ce cale ar fi, el ... primeşte a-şi sacrifica chiar şi întreaga viață, numai şi numai să-şi dobândească scopul său". Vieţuind între ei 35 de ani, schimonahul Mihail mărturiseşte: „mi-au trebuit să am răbdare mucenicească ... văzând atâta de nimicită naționalitatea română între dânşii, că nu suferea să audă pronunțându-să nici măcar un cuvânt românesc, pentru care pricină mult mă zdrobeam ... văzând atât defăimată de dânşii glorioasa noastră națiune ... şi să fim persecutați în tot chipul de către noii aceştia fanarioți". Drept pentru care, schimonahul Mihail împreună cu alți frați din Oltenia au cumpărat de la mânăstirea Vatoped chilia Sfântul Gheorghe şi s-au alipit Comunității Fraților Români din Provata. Schimonahul constata însă: „pentru această comunitate multe se svoană şi chiar şi astăzi se aud critici nenumărate de la toți aceia care le place dezordinea". (30)

Din memoriul înaintat de membrii Comunității Fraților Români din Provata către ministrul Cultelor şi Instrucțiunii Publice, în 27 ianuarie 1900, aflăm că aceştia s-au întrunit în zilele de 21–22 ianuarie „în scop de a ține un sobor duhovnicesc ca să discutăm jalnica stare şi poziționea tristă în care ne aflăm noi românii, care suntem cu locuința presărați prin văile adânci şi pre coastele stâncoase ale acestui Sfânt Munte Athos". Constatau „faptul că, cam de vreo 30 şi mai bine de ani, între frații noştri români aflați aici domneşte o oarbă neînțelegere, adică: neunire şi dezordine nemaipomenite, clevetindu-se unul pe altul cum că cutare ar fi basarabean şi altul mai ştiu eu cum? etc. etc." Se afirma că această lipsă de unitate a românilor era cunoscută la Muntele Athos şi că ea fusese indusă de „frații prodromiți". Şi chiar străinii care vizitau Muntele Athos „privind la neînțelegerile şi groasele prostii ale fraților noştri, stau ca uimiți şi cuprinşi de mirare nepricepându-se ce să zică şi cu feluri de defăimare râd de noi". (31) Se arata că membrii comunității pomeneau la slujbe pe membrii Sinodului şi ai familiei regale, fapt ce a determinat „un război cumplit de duşmănie şi o neîmpăcată ură din partea tuturor confraților aflați în aceste localități". Cei care se opuneau Comunității fraților români proveneau „din partea derbedeilor cerniți, care-şi dau şi nume de români; felul acestor derbedei, sunt mai toți imigranți, unii din armata Regatului, alții de prin curțile boiereşti şi de prin prăvăliile comersanților, ca nişte nedemni de serviciile lor", care s-au retras la Muntele Athos „ca în mijlocul străinilor şi în mijlocul ortodoxiei să poarte un nume sfânt de români". Constatând „această stare înjosită a fraților noştri, din care se cauzează multe nenorociri", adunarea generală a comunității „după mai multe chibzuințe, pentru a stârpi acest mare rău, au găsit de cuviință ca mai cu energie să se

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

lupte în contra neînțelegerilor frăţeşti, mai întâi de toate vrând a asigura viitorul, crezând mai nimerit ca Comunitatea fraților români Provateană din Muntele Athos să fie cu totul pusă sub protecția statului nostru român, adică în direct sub auspiciile şi numele M.S. Carol I, regele României, pentru care scop am făcut şi o cerere la onoratul guvern al statului". O comisie a Comunității, compusă din ieromonahii Gavriil Mateescu, Gherman Popovici şi Marchian Mârza, în ziua de 23 ianuarie 1900 au mers la schitul Lacu, unde au informat pe dichiul Iustin, superiorul schitului, şi pe epitropii Isaac şi Visarion asupra obiectivului urmărit, de unire a tuturor monahilor români într-o comunitate mai puternică. Propunerile lor au fost respinse, „ei hotărât au zis să nu mai ispitească satana cu slugile lui de a le mai băga erezii în mijlocul lor", iar la propunerea de a solicita protecția statului român au răspuns că „nu le trebuie ... numai aceasta declarând, cum că ajutoruri băneşti din România îi folosesc, dar cât despre familia regală a României nici nu vreau să audă, ca şi de popa Teodosie, care, zic ei că este începătorul acestor izvodiri, tot atât şi pentru formalitățile Sfântului Sinod al Bisericii noastre Ortodoxe Române, nu primesc nici măcar să audă". (32)

Propuneau ministrului să li se interzică „acestor derbedei ascunşi prin zidurile româneşti şi hrăniți cu bucățica bietului român" să mai intre în România să mai strângă milostenii, căci dacă „pierzându-şi ei odată existența, poate că prin foame, îşi vor aduce vreodată aminte a cunoaşte o cale curat românească, aşa numai poate li se vor deschide ochii ca să cunoască şi profitul de progresuri al celorlalte națiuni, care sub diferite forme îl capătă zilnic".

Se solicita intervenția ministrului „cum veți crede de cuviință, numai şi numai să se poată înlătura această ură otrăvită dintre frații români din Sfântul Munte, căci această intrigă ruşinoasă ieşită din gura unora din frați, pentru un biet român, este foarte grea, aşa că roşeşte în fața străinului fără ca să poată răspunde ceva". (33)

Din documentele cercetate rezultă că într-adevăr în rândul comunităților româneşti de la Muntele Athos se refugiaseră dezertori din armata română şi chiar oameni care-şi părăsiseră familiile. Un astfel de memoriu este cel al dezertorului Constantin Neagoe Dogariu, din 22 decembrie 1899, înaintat ministrului Cultelor şi Instrucțiunii Publice, care vizitase Muntele Athos în octombrie-noiembrie 1899, în care-l denunța pe Teodosie Soroceanu de la chilia Cucuvinu – Provata că foloseşte subvenția de 5.000 de lei în interes personal, iar celorlalți membri „... le dă numai câte 2 sau 3 saci de grâu, 10–15 oca de peşte şi 5–6 napoleoni spre a-şi plăti fiecare contribuțiile sale către mânăstire". (34)

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

Dintr-un raport al ieromonahului Teodosie Soroceanu, din 1897, rezulta modul cum fusese întrebuințată subvenția de 5.000 de lei. Astfel, pentru anul menționat, 3.960 de lei fuseseră folosiți pentru cumpărarea a 12.000 ocale de grâu, 471 de lei pentru 157 de cărți date la legat şi 569 de lei pentru birurile împărăteşti şi locale. (35)

La 1 aprilie 1900, se întruneau la chilia Cucuvinu-Provata, cu hramul Sfântul Ioan Teologul, de la Muntele Athos, monahii români ai chiliilor Cucuvinu, Catafighi şi Adormirea Maicii Domnului, pentru a întemeia Comunitatea fraților români de la Muntele Athos. Deşi, din documentele consultate, din Comunitatea fraților români făceau parte şi chiliile Sfântul Ilie şi Sfântul Gheorghe-Colciu, ele nu apar în această adunare.

Ieromonahul Teodosie Soroceanu, superiorul chiliei Sfântul Ioan Teologul, Cucuvinu-Provata, arăta în cuvântul său scopul întrunirii: „Ca să votăm legea care ne stă înainte, lege care de mult era aşteptată de unii dintre noi." Acest monah depusese cele mai multe străduințe pentru constituirea acestei comunități, de aceea insista: „se poate foarte bine ca unii din Sfințiile Voastre să nu fie tocmai bine convinşi despre trebuința unor asemenea, iar alții care să nu le înțeleagă rostul". Spre „a lumina deplin pe toți", Teodosie Soroceanu face un scurt istoric al evoluției vieții monahale athonite, de la Petru Athonitul şi Sfântul Atanasie până în secolul al XIX-lea, accentuând rolul Țărilor Române în susținerea Sfântului Munte, îndeosebi după căderea Imperiului Bizantin şi instaurarea dominației otomane. Domnitorii români erau considerați „noi ctitori ai Muntelui, noi reîntemeietori ... Ei ... au cunoscut ce însemnează Sfântul Munte, au ştiut că aici va fi focarul adevăratei credințe, şi-au dat seama ce însemnează a proteja şi a ajuta Sfântul Munte, de aceea îi vedem ridicând lavre ... Pe toți îi vedem ca mari ctitori ai Sfintei Agore şi dictatori. Insignele țărilor şi în timpul de față, după cum vedem, împodobesc toate monastirile existente, ceea ce dovedeşte, precum şi numele ctitorilor, participarea României ca țară ortodoxă la ajutarea şi sprijinirea Sfântului Munte atâtea secole." (36)

Teodosie Soroceanu aprecia faptul că monahii români athoniți „şi-au dat seama de importanța cea mare care e în a exista în Munte români, de aceea vedem pe mulți încă în zilele noastre ridicând frumoase locaşuri româneşti" şi dă exemplul ieromonahului Nifon, întemeietorul schitului Prodromu (1856), precum şi al schimonahului Cosma, „moş al nostru şi suntem şi noi, aceştia de acum". Apreciază, de asemenea, faptul că monahii români s-au stabilit la Muntele Athos din vremuri îndepărtate, „că existăm şi că trebuie să existăm în Munte ca națiune ortodoxă". (37)

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

În continuare, Teodosie Soroceanu a făcut un scurt istoric al chiliilor ce urmau să facă parte din Comunitatea fraților români de la Muntele Athos. Monahii basarabeni Cosma Spătaru, Domițian şi Corg cumpăraseră în anul 1864 ruinele fostei chilii Adormirea Maicii Domnului de pe moşia mânăstirii Xiropotamu şi o refăcuseră din temelii. Numărul monahilor a crescut. Aceştia au cumpărat în anul 1869 ruinele fostei chilii Cucuvinu cu hramul Sfântul Ioan Teologul. În anul 1870 au pus temelia bisericii chiliei Cucuvinu cu hramul Sfântul Ioan Teologul şi a caselor, stareț fiind ieromonahul Domițian. Ulterior au cumpărat ruinele fostei chilii Catafighi cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul, pe care au refăcut-o, stareț fiind ieroschimonahul Teodorit Hodorogea. Chiliile de la Cucuvinu şi Catafighi erau pe moşia mânăstirii Lavra şi fuseseră cumpărate şi reconstruite de moşii lui Teodosie Soroceanu: Ştefan, Iordache şi Costache Soltani, toți din Basarabia, care s-au călugărit sub numele de Sava, Gherasie şi Calinic. Aceşti trei schimonahi au lăsat pentru urmaşii lor ca obiectiv: „cât va fi Sfântul Munte aceste case să fie unite între dânsele şi la un fel să trăiți, căci toți se vor folosi de voi şi vor veni şi alții să se unească la frăția voastră şi aşa, dacă nu cum a fost, să țineți cinstea neamului ca drept credincios." Teodosie Soroceanu arăta că monahii celor trei chilii au păzit cu sfințenie aceste sfaturi, au fost bucuroşi de izbânda în războiul pentru obținerea Independenței şi au suferit când sudul Basarabiei a fost realipit Rusiei. În anul 1881, când a fost proclamat Regatul României, s-au bucurat şi au fost fericiți, ca români, să pomenească la slujbe numele familiei regale în bisericile lor, conform dispozițiilor Sinodului Bisericii Ortodoxe Române. Urmând politica statului român, monahii acestor chilii au primit o subvenție din partea guvernului României.

Starețul Teodorit Hodorogea decedase, aşa cum s-a întâmplat şi cu urmaşul său, Antonie Saghin, iar în 1900 stareț era Ilarion Mârza. La chilia Adormirea Maicii Domnului, Cosma Stratan decedase şi stareț era Gherasim Stratan. La Cucuvinu trăia încă fostul stareț Domițian şi ajunsese stareț Teodosie Soroceanu. (38)

Acelaşi Teodosie Soroceanu mai arată că trecerea timpului a dus la îmbătrânirea monahilor şi că a sosit vremea să se gândească la ce vor lăsa urmaşilor lor. Prin urmare, propune adunării să fie citită Legea Comunității Fraților Români de la Muntele Athos.

Gherasim Stratan, starețul chiliei Adormirea Maicii Domnului, constata că şi înainte de această dată existase o lege nescrisă după care se ghidaseră, însă pentru a evita ca, după dispariția lor, această lege să fie încălcată „din zavistie sau alte pricini" şi pentru ca să „nu se strice ceea ce

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

noi am făcut cu deplină chibzuinţă şi învoire între noi", a fost elaborată această lege scrisă, care urma să fie discutată şi adoptată, lăsând posibilitatea ca în viitor să fie îmbunătăţită. (39)

Legea propusă spre dezbatere celor 51 de monahi români ai chiliilor Adormirea Maicii Domnului, Catafighi şi Cucuvinu avea 32 de articole. Primele articole stabileau denumirea de „Comunitatea Fraţilor Români de la Muntele Athos" şi se preciza că scopul ei e acela de a apăra drepturile fraţilor de acelaşi neam, de ajutor reciproc, de a ridica moralul naţional la „nivelul trebuincios unei naţiuni" pentru reprezentarea corespunzătoare a ei şi de a câştiga „drepturile ce se cuvin românilor". Articolul 4 prevedea înfiinţarea unei biblioteci „pentru luminarea fraţilor de un neam".

Comunitatea îşi propunea să susţină interesele celor care o sprijineau material şi să câştige drepturile monahilor români, ca naţiune ortodoxă persecutată în Muntele Athos. Membrii comunităţii urmau să se ajute între ei „la toate trebuinţele" şi să se poarte cu respect faţă de monahii greci, ruşi, bulgari, sârbi dacă aceştia „nu vor atinge şi vătăma interesele naţionale ale comunităţii". Toate aşezămintele componente urmau să se conducă după acelaşi regulament în administrarea internă şi să se conformeze ordinelor „Bisericii Mame". Oficiul divin urma să se desfăşoare numai în limba română. Nu puteau fi primiţi în comunitate decât fraţi români şi nu puteau fi adăpostiţi membri dovediţi că lucrează împotriva acesteia. Se forma un consiliu, compus din superior şi câte un ucenic din fiecare aşezământ al comunităţii. Biroul consiliului era compus dintr-un preşedinte, ce era în acelaşi timp şi superiorul întregii comunităţi, ales pe viaţă, un vicepreşedinte, un secretar şi un raportor, aleşi pentru câte un an. Preşedintele trebuia să fie unul dintre superiorii celor trei chilii, să aibă pregătirea corespunzătoare, să nu fie „egoist şi pasionat". Alegerea lui se făcea prin vot. În urma alegerii trebuia să depună un jurământ prin care să se angajeze că va contribui la dezvoltarea comunităţii şi va respecta legea votată. Membrii comunităţii depuneau, la rândul lor, un jurământ de supunere necondiţionată faţă de preşedintele ales, „atât cât se va conduce de legea votată". Preşedintele avea o putere absolută în dirijarea administrativ-politică a comunităţii, putea cere înlăturarea oricărui frate sau călugăr din orice chilie, „dacă s-ar dovedi că acela ar vătăma comunitatea". În problemele externe, preşedintele putea fi învestit a reprezenta comunitatea printr-o împuternicire semnată de toţi membrii. În lipsa lui, conducerea o prelua vicepreşedintele. Consiliul putea fi convocat „de câte ori trebuinţa va cere" de către preşedinte, iar şedinţele urmau să se desfăşoare acolo unde vieţuia acesta. Orice aşezământ care ar fi aderat la

BDD-A27062 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

comunitate trebuia să recunoască această lege, care urma să se completeze cu „cele ce vor fi de trebuință”. (40)

Legea a fost votată în această formă de cei 51 de monahi ai celor trei chilii. Cei care ar fi încălcat-o ar fi fost afurisiți.

Teodosie Soroceanu, care condusese interimar administrarea intereselor comune ale celor trei chilii, şi-a dat demisia şi a mulțumit pentru „patrioticul şi frățescul sprijin pe care-n tot timpul mi l-ați arătat şi care a dat roade: darea subvenţiunei, ridicarea moralului la frații comunității şi în fine această lege care era atât de mult aşteptată”. (41) Gherasim Stratan, starețul chiliei Adormirea Maicii Domnului, i-a mulțumit ieromonahului Teodosie Soroceanu pentru „modul cum ați condus, administrat şi ați desfăcut toate cestiunile comunității”, iar Ilarion Mârza, starețul chiliei Catafighi, propunea formarea unei comisii care să administreze comunitatea ,până la alegerea noului preşedinte. Această comisie a fost alcătuită din Gherasim Stratan şi părinții Marchian şi Epifanie, urmând ca până la 9 aprilie să fie depuse candidaturile pentru funcția de preşedinte, iar la 11 aprilie acesta să fie ales, la chilia Catafighi, prin votul tuturor monahilor.

La şedința din 11 aprilie 1900, deoarece nu şi-a depus nimeni candidatura pentru funcția de preşedinte, Gherasim Stratan îl propune tot pe Teodosie Soroceanu, „ca cel ce a înființat această comunitate şi ca cel ce posedă calitățile cerute prin art. 18”. Rezultatul votului a fost de 50 de voturi pentru şi 1 vot împotrivă. În consecință, Teodosie Soroceanu a fost ales preşedinte pe viață al Comunității fraților români de la Muntele Athos. Membrii comunității au rostit jurământul de supunere, iar consiliul s-a retras pentru alegerea noilor membri. Teodosie Soroceanu a propus, iar ceilalți membri au votat ca vicepreşedinte pe Ilarion Mârza, superiorul chiliei Catafighi, ca secretar pe Gherasim Stratan, superiorul chiliei Adormirea Maicii Domnului, şi ca raportor pe părintele Epifanie.

A fost formată o comisie, sub conducerea secretarului, compusă din Serafim Duhovnicu, Prohor Economu şi părintele Nicandru, care să elaboreze regulamentul comunității, urmând ca în ziua de 24 aprilie 1900 să aibă loc şedința de adoptare a acestuia, la chilia Cucuvinu. (42)

La 24 aprilie 1900, părintele Epifanie a prezentat în fața membrilor Regulamentul Comunității Fraților Români din Sfântul Munte Athos, compus din şase capitole şi o condică de pedepse. Primul capitol cuprindea regulamentul consiliului spiritual şi al consiliului economic, avea 12 articole şi stabilea următoarele: consiliul spiritual se compunea din patru membri aleşi de superior; consiliul administrativ (economic) era compus din

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

12 membri, aleşi tot de superior; în ambele consilii, votul hotărâtor îl avea preşedintele, iar în lipsa acestuia, locțiitorul numit de el.

Consiliul spiritual se ocupa de primirea sau eliminarea fraților monahi, de canonisirea unui călugăr pentru o perioadă de peste 30 de zile, de stabilirea protiei musafirilor poftiți la privegheri, de numirea în ascultări, de luarea socotelilor, de alegerea de hirotonii şi de toate afacerile spirituale prevăzute.

Consiliul administrativ (economic) se ocupa de administrarea veniturilor interne şi externe, de îmbunătățirea calității terenurilor deținute, de alcătuirea listei de bucate pentru o săptămână şi de primirea socotelilor lunare de la ascultători.

Aceste două consilii alegeau locțiitorul superiorului, alcătuiau dările de seamă de trei ori pe an (în ianuarie, în mai şi în septembrie), trimiteau călugării în ascultări în afara Muntelui Athos, alegeau candidații pentru hirotonii (votul decisiv în acest ultim caz fiind cel al consiliului spiritual).

Consiliul spiritual era convocat la fiecare 15 ale lunilor, când se alcătuiau dările de seamă, la sfârşitul fiecărei luni când superiorul lipsea şi ori de câte ori era nevoie. Consiliul administrativ era convocat la sfârşitul fiecărei luni pentru a raporta superiorului veniturile şi cheltuielile, la dările de seamă şi ori de câte ori era nevoie. Cele două consilii puteau fi convocate de superior sau, în lipsa acestuia, de locțiitor. Superiorul controla activitatea ambelor consilii, iar consiliul spiritual avea dreptul de a controla consiliul superior. (43)

Capitolul al doilea privea serviciile bisericeşti şi prevedea, pe ore, programul zilnic al slujbelor, precum şi comportamentul ce trebuia urmat în timpul acestora. Astfel, în biserică se intra cu evlavie şi frică, se făceau trei închinăciuni, se sărutau icoanele, se făcea câte o închinăciune către străini şi apoi îşi ocupa fiecare locul. În zilele de sărbătoare, sâmbăta şi duminica toți călugării erau datori să vină la biserică purtând camilafca. În timpul slujbei trebuia să aibă o atitudine smerită, ascultând cu atenție textele. Nu aveau voie să-şi întoarcă privirea spre uşă când intra cineva, trebuia să privească în jos. Dacă cel nou venit era un musafir, atunci călugărul cel mai tânăr îi oferea locul. După putință, cei tineri urmau să stea în picioare în timpul slujbei. Cei care intrau în Sfântul Altar trebuia să-şi descopere capul, să facă trei metanii la Sfânta Masă şi să-şi îndeplinească treburile cu multă umilință. Când participau la Sfânta Liturghie, trebuia să lase la o parte tot ce era pământesc (toate preocupările materiale, cearta, zavistia) şi să ierte tot celor ce le greşiseră, pentru ca să poată fi iertați de Dumnezeu, la rândul lor. (44)

Cel de-al treilea capitol conținea regulamentul pentru ascultări şi îndatoririle ascultătorilor. Alegerea în ascultări se făcea de către superior

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

împreună cu consiliul spiritual. Duhovnicul era ales dintre ierarhii cei mai bătrâni şi mai sporiți în fapte duhovniceşti, cu grijă în sfaturile pe care le dădea, nestăpânit de mânie, de pismă, de ținerea de minte a răului, de multă vorbire şi de lăcomie. Îndatoririle lui erau de a povățui şi de a îndrepta pe cei căzuți în păcat. Casierul era ales dintre cei mai credincioşi şi virtuoşi. Primea veniturile şi repartiza sumele trebuincioase economului. Ținea condica de venituri şi cheltuieli. Ecleziarhul era ales dintre ierarhii „cu deosebită temere de Dumnezeu", economul dintre cei cu înclinații gospodăreşti, arhondarul dintre cei cu pricepere în a întâmpina musafirii, iar bucătar urma să fie cu rândul fiecare frate al comunității. Grădinarul şi ciubotarul erau aleşi dintre cei cu înclinații în aceste meserii, iar bibliotecarul dintre cei cu mai multă lectură. Acesta din urmă trebuia să țină cărțile în perfectă ordine.

Capitolul al şaselea conținea, de altfel, un regulament pentru bibliotecă, al cărei scop era „de a dezvolta gustul cititului înt cititului între frații convieţuitori în aceste locuri şi spre folosul tuturor vizitatorilor". Cărțile erau ținute în ordine alfabetică şi erau înscrise în două condici: una alfabetică, alta numerică. În condica alfabetică erau trecute numărul cărții, titlul, autorul, traducătorul, donatorul, anul ediției, locul editării, observații. Pentru a împrumuta o carte era necesară aprobarea superiorului pe baza unui bilet, care era păstrat în bibliotecă pentru justificare. Cartea trebuia înapoiată în termen de 30 de zile şi în bună stare. La înapoiere, cititorul era dator să facă un mic rezumat asupra celor citite, rezumat ce era anexat la catalogul numeric. Comunitatea urma să aducă mulțumiri publice donatorilor, o dată sau de două ori pe an. Cărțile care erau într-un singur exemplar nu puteau fi înstrăinate. Biblioteca era dependentă de biserică şi „ca atare se socoteşte ca sfințită". (45)

Fiecare membru al comunității era dator să se conformeze ascultării primite. De două ori pe lună, un membru al consiliului spiritual inspecta ascultările şi pe ascultători şi întocmea un raport asupra mersului lor. În cazul în care erau constatate abateri, acestea erau raportate superiorului pentru a fi luate măsurile necesare.

Odată numit în ascultare, monahul respectiv era dator să o facă „fără cârtire", iar dacă după acest termen nu se obişnuia cu ea, putea să aducă la cunoştință superiorului, care dispunea mutarea lui în altă ascultare. (46)

Capitolul al patrulea privea regulamentul pentru curățenia şi buna rânduială în trapeză şi bucătărie. Se fixau orele când se serveau mesele. Erau interzise postul excesiv, dar şi îmbuibarea pântecelui. Nu aveau voie să aducă alimente din afară.

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

Capitolul al cincilea cuprindea regulamentul pentru buna purtare în şi afară din casă. Se recomanda ca purtarea să fie corectă, să fie respectați cei mari, comportament frățesc cu cei de o seamă şi cu blândețe către cei mici. Toți monahii erau obligați să dea „absolută ascultare" superiorului şi consiliului spiritual. Nu era permis nimănui să-l silească pe un ascultător să-i facă voile, nici să-i adreseze cuvinte necuviincioase, aspre sau să se certe. Era recomandat să se vorbească numai strictul necesar. După pavecernie, erau interzise mâncarea, băutura, vorba şi sfaturile prin chilii. Frații trebuia să se ajute unii pe alții. Bătaia era interzisă. Când părăseau comunitatea, trebuia să fie îmbrăcați corect, să se poarte respectuos cu străinii şi „a ține nemânjit prestigiul național". Pentru abaterile săvârşite în afară, comunitatea nu îşi asuma răspunderea, toți membrii erau datori „a ține sus prestigiul național şi a nu permite să se critice în fața lui țara şi neamul său". (47)

În şedința din 24 aprilie 1900, s-a hotărât ca acest regulament să fie pus în aplicare începând cu ziua de 10 mai. La 29 aprilie 1900, la chilia Cucuvinu, avea loc o nouă şedință, în care părintele Epifanie propunea spre aprobare condica de pedepse a comunității. Se prevedea ca pentru abateri să fie aplicate următoarele pedepse: canon la biserică şi la trapeză, oprirea unui fel de mâncare, oprirea vinului, trecerea în rândul argaților, trimiterea pentru un timp la alt aşezământ al comunității, darea afară şi afurisirea în caz de vânzare. Pentru orice pedeapsă se încheia un proces-verbal, în care se specificau cauzele care determinaseră aplicarea ei. Păcatele nevorbite, beția cu patimă şi furtul erau pedepsite cu eliminarea imediată din comunitate; cei care ar fi făcut „partide", vânzări sau alte fapte ce ar fi pus comunitatea în primejdie, erau dați afară imediat, iar dacă vânzarea ar fi dat roade, erau afurisiți; cei care ar fi fost dovediți că au permis să fie criticată țara sau neamul în fața lor, erau imediat eliminați; cei care ar fi înstrăinat obiecte sfinte erau eliminați din comunitate şi din Munte; dacă duhovnicul, economul, ecleziarhul ar fi dovedit neglijență în ascultare, aceştia puteau fi canonisiți până la 40 de zile; cei care s-ar fi interesat de trecutul vreunui frate sau care ar fi dat sfaturi fără să fie duhovnic erau eliminați. Pedepsele erau aplicate, după gravitatea greşelilor, pentru o perioadă de 40 de zile, un an sau definitiv. Greşelile din afara comunității determinau darea afară, iar cele de ordin religios atrăgeau pedepsele cele mai aspre.

La sfârşitul şedinței, preşedintele Teodosie Soroceanu a anunțat faptul că guvernul român, datorită situației grele din țară, a redus subvenția de la 5.000 de lei la 2.500 de lei pe an. Vicepreşedintele Ilarion Mârza a remarcat că „este natural că, când suferă țara să suferim şi noi încă şi mai mult ca cei ce pentru aceasta am venit", dar a întrebat ce era de făcut,

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

întrucât în acel an nu aveau grâu, iar părintele Gherasim îl chestiona la rândul lui pe Teodosie Soroceanu, ce măsuri trebuiau luate în urma reducerii subvenției, „căci nu suntem 10–12, ci 50".

De asemenea, propunea începerea demersurilor pentru asigurarea protecției țării asupra Comunității „în fața ultimelor lovituri ce le-am suferit de la greci şi care de-abia sunt la început". (48)

Teodosie Soroceanu era de acord cu propunerea monahului Gherasim şi sugera ca atitudine răbdarea şi economia. S-a ajuns la soluția ca Teodosie Soroceanu să fie trimis în România cu împuternicire de a obține protecția țării şi primirea subvenției. Locul preşedintelui, în lipsa acestuia, urma să fie luat de vicepreşedintele Ilarion Mârza. (49)

Am analizat pe larg acest regulament,întrucât este destul de cuprinzător şi stabileşte reguli clare de conducere a comunității şi de desfăşurare atât a activităților spirituale cât şi a celor economice.

Cele trei chilii româneşti care compuneau Comunitatea fraților români de la Muntele Athos adăposteau 52 de monahi. Nu întâlnim în actul de constituire prezența monahilor din chiliile româneşti Sfântul Ilie – Provata, condusă de Spiridon Daschievici, şi Sfântul Gheorghe-Colciu, condusă de schimonahul Mihail, apoi de Gavriil Mateescu.

În octombrie 1900, se alăturau acestei comunități monahii chiliei Sfântul Nicolae din Careia. (50) Teodosie Soroceanu, care dovedise şi până atunci calități de bun conducător, a început să pună în aplicare obiectivele prevăzute în regulamentul comunității.

Într-un memoriu din 12 iunie 1900 privind situația monahilor români de la Muntele Athos, se remarcă politica dusă de monahii greci, care „împiedică năzuința de naționalitate şi limbă, făcând toate şicanele, până la nerespectarea condițiunilor prevăzute în actele de cumpărare, ba amenințând chiar cu gonirea din proprietatea cumpărată". Cauza acestei situații era, după Teodosie Soroceanu, generozitatea domnitorilor români, „fondatorii unora dintre mânăstirile împărăteşti, care a fost ca în acestea să se primească şi să conviețuiască călugări de orice neam, fără a li se ştirbi şi tăgădui dreptul de naționalitate. Aceste dorinți însă, cu timpul, au fost înlăturate şi elementul grecesc şi-a impus limba şi naționalitatea, iar elementul românesc, fiind înăbuşit, a fost înlocuit până astăzi de la mânăstirile mari de la tot ce este legat de neam." În timp ce monahii ruşi, bulgari şi sârbi „prin chibzuință au putut să-şi capete drepturi alături cu grecii", atitudinea față de români „s-a înăsprit şi mai mult şi nu pricep cauza acestei înăspriri; tot ceea ce ştiu este că, în mod sistematic, românii sunt împiedicați şi opriți de la cele mai sfinte drepturi; aşa că s-au întâmplat cazuri când Chinonul a amenințat pe

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

călugărul român pentru că simte româneşte, ba a mers până acolo încât a lovit şi în drepturile internaționale oprind paşapoarte româneşti fără nici un motiv şi nelipsind chiar amenințări". Cauza se afla, după el, în dezbinarea care domnea între monahii români, precum şi în lipsa de interes a autorităților române spre deosebire de „reprezentanții altor state ortodoxe, care caută în a apăra drepturile conaționalilor lor. Aceasta o ştiu străinii, că, adică românii, nu sunt căutați şi sprijiniți de ai lor." (51)

Aceleaşi realități erau consemnate pe larg şi în memoriul arhimandritului Antipa Dinescu, superiorul schitului Prodromu, adresat ministrului Cultelor şi Instrucțiunii Publice, la 12 mai 1905. Se arăta că în cele 20 de mânăstiri chiriarhice athonite vieţuiau şi călugări români, dintre care peste 100 la mânăstirea rusească Sf. Pantelimon şi 20 la mânăstirea bulgară Zografu. Despre schitul românesc Lacu, relata că era locuit de 68 de monahi care plăteau anual mânăstirii Sfântul Pavel, un galben de persoană şi aveau dreptul să ia din pădurea mânăstirii lemne de foc „şi pentru lucrul mâinilor şi alt nimic. Călugării sunt obligați a face clacă la mânăstire câte una săptămână pe an". (52) Se vorbea despre „schitul eremit românesc Calimița cu 10 case, fără nici o biserică, aici vieţuiesc 16 români în mare lipsă, cu mult post şi rugăciuni, având numai pâine uscată şi foarte puține de ale mâncării, adevărați îngeri în trup, care merită mult ajutor". (53) Antipa Dinescu indica cifra de 213 chilii la Muntele Athos, „dintre care 26 româneşti, în care locuiesc 117 monahi români". Cea mai mare chilie românească era chilia Cucuvinu-Provata cu 15 monahi, condusă de Teodosie Soroceanu, apoi chilia Catafighi-Provata condusă de Ilarion Mârza cu 12 monahi, iar pe moşia mânăstirii Vatoped la locul numit Colciu erau menționate chiliile Sf. Gheorghe, condusă de Gavriil Mateescu cu 8 monahi, Sf. Ioan Botezătorul, condusă de Ilie Hulpe cu 10 monahi, Sfântul Ipatie condusă de Filaret Şerban şi Sfântul Nicolaie-Iufta (Ghiuftadica) cu 6 monahi, condusă de Veniamin. (54)

În Muntele Athos, în afară de mânăstiri, schituri şi chilii, arhimandritul Antipa Dinescu indica existența a „533 case mici fără biserici, în care locuiesc 1–2 monahi, dintre care 21 sunt româneşti, au câte unu şi două pogoane loc împrejurul casei, sunt şi câteva care n-au nici o palmă de loc ci numai curtea casei, se numesc pustniceşti". Numărul monahilor athoniți era indicat ca fiind următorul: 3280 greci, 4896 ruşi, 586 români, 370 bulgari, 25 sârbi, 51 georgieni şi 20 albanezi. (55)

Antipa Dinescu aprecia că „toate națiunile ortodoxe ce locuiesc în Sfântul Munte, în rasa monahală se bucură de drepturile lor privilegiate, sub protecția mânăstirilor lor naționale, numai românii, georgienii şi albanezii sunt desconsiderați şi fără nici un drept şi protecție şi speculați şi

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

rău tratați, după placul celor din mânăstiri, din care cauză ei sunt foarte smeriți şi supuşi la tot ce li se impune şi cei mai mulți trăiesc în mare lipsă întreținându-se cu lucrul mâinilor şi cu căpătatul de la schitul românesc Prodromu şi de la ruşi.

Dintre români, afară de monahii de la schitul românesc Prodromu şi câteva chilii româneşti mai de considerație, ceilalți sunt considerați de greci ca cei mai de jos oameni, când au necesitate a-şi apăra vre-un drept al casei lor sau a cere voie pentru vre-o îmbunătățire de la mânăstirea respectivă, sunt siliți să meargă de câte 5–6 ori la mânăstire spre a-şi arăta necesitatea şi cere voie, ducându-le multe cadouri si la cele din urmă sau i se respinge cu totul cererea sau ceva foarte puțin i se admite, tratându-l cu vorbe şi ponoase înjositoare ca paleo-vlah şi altele, şi dacă ar voi ca să se facă apel la Chinotită, aici găseşte tot greci, mai departe alergând îşi pierde tot dreptul". (56)

De asemenea, Antipa Dinescu expunea situația schitului Prodromu, care a solicitat în mai multe rânduri mânăstirii chiriarhice Lavra să le mai dea un izvor de apă de la locul Kir-Isaia, întrucât în timpul verii duceau lipsă. Deşi în acel loc erau mai multe izvoare, mânăstirea Lavra „a fost imposibil a-şi arăta umanitatea şi a învoi cererea cu toate făgăduințele şi cadourile ce li s-a dat, au refuzat hotărâtor, sub pretext că apa este trebuincioasă mânăstirii, deşi curge în zadar, fără nici o întrebuințare, şi că poate schitul cândva să aibă şi alte pretențiuni mai mari care ar putea aduce greutăți mânăstirii şi astfel trebuie ținut în respect". În final, mânăstirea Lavra i-a propus lui Antipa Dinescu să intervină pe lângă guvernul român să le plătească din veniturile moşiilor secularizate suma de 200000 de franci, pe care să-i depună pe numele mânăstirii la băncile greceşti din Atena şi „poate numai aşa va putea da acel izvoraş de apă".

În finalul memoriului, arhimandritul Antipa Dinescu concluziona: „În vederea celor arătate, monahii români au cea mai grea situație din Sfântul Munte. N-au nici o protecție, nici o autoritate, nici un drept, nu sunt considerați decât cei mai de jos şi de pe urmă dintre cei din Sfântul Munte". El propunea guvernului român „să recunoască schitul sub numele său propriu de Comunitatea română Prodromu din Sfântul Munte Athos, reprezentantul şi protectorul monahilor români în Sfântul Munte Athos şi Orient", să se negocieze cu guvernul otoman acest statut şi să-l determine să-l recunoască şi să-l publice. „Cu acest drept şi titlu va putea schitul să protejeze pe români în orice împrejurări grele iar prestigiul şi onoarea va fi mult mai ridicată, cu toate că grecii negreşit vor protesta, însă o hotărâre deja dată şi aprobată, rămâne valabilă şi cu timpul mult puternică, până ce cu aşa fortificări, se va împlini şi (dorința) visul cel de aur ce meditäm". (57)

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

Soluția propusă de arhimandritul Antipa Dinescu, care reprezenta dorințele monahilor români athoniți, urmărea ocolirea autorității Patriarhiei de la Constantinopol şi a Chinotitei de la Careia şi impunerea drepturilor monahilor români prin intermediul guvernului otoman. Ea nu era însă viabilă din cauza statutului special al Muntelui Athos şi opoziției înverşunate a statului grec, care se afla în plin conflict diplomatic cu statul român. Soluția punerii în fața faptului împlinit prin negocieri directe româno-otomane, ca în cazul Iradelei de la 9 mai 1905, (dată cu trei zile înaintea redactării acestui memoriu), prin care se recunoşteau drepturi şcolare şi religioase aromânilor din Imperiul Otoman, nu se putea repeta. Conținutul acestui memoriu dovedeşte însă puternicul impact avut de Iradea asupra monahilor români athoniți care, influențați de victoria diplomatică a statului român în sprijinirea menținerii limbii şi religiei minorității române din Imperiul Otoman, vor fi socotit că momentul era favorabil şi pentru obținerea dreptului lor de reprezentativitate în Chinonul de la Careia.

În cadrul Comunității fraților români de la Muntele Athos apar nemulțumiri, determinate de conducerea autoritară a preşedintelui acesteia, Teodosie Soroceanu, şi de modul în care era administrată subvenția acordată de statul român.

În anul 1906, se constituie Societatea Coloniei monahilor români din Sfântul Munte Athos, condusă de superiorul schitului Prodromu, Antipa Dinescu. La ea aderă în noiembrie 1906 şi chiliile Catafighi şi Sfântul Ilie – Provata, ce făcuseră parte din Comunitatea Fraților Români de la Muntele Athos. Motivele pentru care cele două chilii părăseau Comunitatea erau expuse în memoriile celor doi stareți Ilarion Mârza, şi Spiridon Daschievici, din 14 octombrie 1906: „după trecerea de peste 11 ani, văzând că toată osteneala noastră este zadarnică şi fără nici un folos ... şi suntem cu desăvârşire asupriți de părintele Teodosie; că subvenția de 2.500 franci, care se dă de onor. guvernul român în numele Comunității Fraților Români din Provata, părintele Teodosie şi-a însuşit-o numai pentru comunitatea sa Sf. Ion Teologul şi pre noi toate celelalte trei comunități ne-au părăsit; că din suma de peste 36.000 franci ce a luat până acum de la Ministerul Cultelor din România, cu chitanțe false, în numele nostru de obşte, nu ne-au dat nimic şi când l-am întrebat şi i-am cerut să împartă şi nouă din subvenție, fiecărei comunități cât i se cuvine, ne-au răspuns că noi nu avem parte, că subvenția se dă numai pentru comunitatea sa.” (58)

Plângerea celor doi monahi este confirmată de memoriul ieromonahului Teodosie Soroceanu de la chilia Cucuvinu, adresat ministrului Cultelor şi Instrucțiunii Publice în iunie 1906. Preşedintele

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

Comunității fraților români – Provata se arată surprins că superiorii chiliilor Catafighi, Sfântul Ilie – Provata şi Adormirea Maicii Domnului – Xiropotamu „au pretenția de a li se da şi lor din această subvenție". Şi lămureşte situația, arătând că scopul comunității a fost „să se primească în acest lăcaş ... români care doresc a îmbrățişa cariera monahală ... şi să lupte pentru ca toți românii chilioți din Sfântul Munte Athos să formeze o singură societate. Până în prezent nu s-a putut realiza acest scop deoarece dânşii înclină mai mult şi acceptează chiar intereselor ruseşti. Acum ne miră faptul cum părintele Ilarion spune că împreună cu cele două chilii arătate fac parte din comunitatea noastră, când ei se administrează aparte, având fiecare peceții patronaje şi fără a avea vreun amestec în afacerile comunității noastre a fraților români Sfântul Ioan Teologul şi aceasta dovedesc chiar actele justificative de subvenție." (59)

Fără să țină cont de disensiunile dintre membrii celor două comunități, statul român a plătit în continuare subvențiile către comunitatea Fraților Români Cucuvinu-Provata a ieromonahului Teodosie Soroceanu şi a acordat o subvenție de 3000 lei anual Societății Coloniei monahilor români din Sfântul Munte Athos. În urma cutremurului de pământ din noaptea de 26 spre 27 octombrie 1905, s-au produs pagube mari la schiturile Prodromu şi Lacu, dar şi la chilia Cucuvinu. Statul român a acordat o subvenție de 48300 lei pentru reconstruirea bisericii schitului Prodromu, (60) iar chiliei Cucuvinu suma de 20000 lei pentru reclădirea bisericii acesteia. (61)

La 26 decembrie 1907, societatea solicita mărirea subvenției, întrucât era insuficientă pentru cele 22 de comunități „ce avem până acum grupate în jurul nostru, pe lângă care mai avem de înregistrat şi altele, care s-au rezervat la începutul fondării acestei colonii plus şi altele noi proprietăți ce voim a mai cumpăra din nou prin îndemnul şi încurajarea ce facem şi altor monahi români, buni patrioți, spre a mări cât mai mult numărul proprietăților româneşti în Sfântul Munte, care vor servi la timp şi pentru câştigarea a mai mari drepturi, față de numărul proprietăților". (62)

La 14 februarie 1907, Gavriil Mateescu era împuternicit să ridice subvenția Societății Coloniei monahilor români de la Administrația casei bisericii şi să o verse în casa societății, „de unde se va distribui fiecărei chilii asociate după cât li se va cuveni, luându-se chitanță". (63)

La 10 iunie 1909, ieromonahul Gavriil Mateescu de la chilia Sfântu Gheorghe-Colciu adresa un memoriu Administrației casei bisericii, în care se arăta că monahii greci ai mânăstirii chiriarhice Vatoped atacaseră chilia românească Sfântul Ioan Botezătorul, condusă de ieromonahul Ilie Hulpe şi-i distruseseră două clădiri până la temelie: „răcnind ca fiarele sălbatice şi

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

strigând cu mare urgie şi zicând «veniți să-i distrugem pe vlahi că s-au înmulțit şi ne strică mânăstirea. Ei ne-au luat metoacele şi au gonit pe ai noştri din România, acum este timpul să-i izbândim, că avem putere şi nu este nimenea să ne stea împotrivă»". La 29 mai, monahii mânăstirii Vatoped au atacat şi chilia Sf. Gheorghe – Colciu şi au distrus o clădire. La rugăminţile făcute „cu mare umilință, cerând să facă milă cu noi şi să o lase pe aceea că ne este de locuință", au renunțat să distrugă şi chilia mare. La 4 iulie au fost chemați la mânăstirea Vatoped şi au fost amendați cu 30 kg de ceară „că ne face hatâr" şi nu le distruge casa. Şi pe viitor „să nu mai facem nimic mai mult din ce avem, şi nici oameni pentru călugărie să nu mai primim pe nimenea, lângă care avem, şi să cunoaştem pe mânăstire că are stăpânire şi putere mare, împărătească, orice voieşte face şi nimenea nu poate să-i stea împotrivă şi aşa am pus metanie să potolesc tulburarea lor". (64) ieromonahul Gavriil Mateescu relatează în continuare că monahii greci s-au dus şi la Calimița,unde locuiau pustnici români în 8 colibe şi i-au amenințat că o să le strice şi o să-i gonească, „iar bieții călugări auzind, şi-au scos de prin colibe fieşte-care tot ce au avut şi au ascuns în pădure şi adastă să vie de la mânăstire urgia". (65)

Pagubele provocate chiliei Sfântu Gheorghe-Colciu erau apreciate de stareț la peste 2000 franci „numai plata bănească, dar osteneala şi truda cea peste măsură, potrivit greutății poziției locului la zidirea acestui acaret, cine poate să o prețuiască?... Noi alta nu putem face, fără numai rugăciune către Milostivul Dumnezeu că de nicăirea nu avem nici o protecție". (66)

Preşedintele Societății Coloniei monahilor români din Sfântul Munte Athos, Antipa Dinescu, adresa la 1 septembrie 1910 un memoriu ministrului Cultelor şi Instrucțiunii Publice, în care solicita ajutor material pentru chilia Sfântu Gheorghe-Colciu, membră a Societății, care trebuie să refacă clădirea distrusă de monahii greci ai mânăstirii Vatoped şi să construiască un terasament pentru a evita surparea terenului pe care era construită chilia, situație care apăruse în urma unor ploi abundente. (67)

În urma solicitării arhimandritului Teodosie Soroceanu de la Chilia Cucuvinu, Mitropolitul Moldovei şi Sucevei, Pimen, aprobă la 23 septembrie 1911 construirea în comuna Buciumi, județul Iaşi, a unei case cu paraclis pentru primirea oaspeților, îndeosebi a celor veniți din Basarabia. (68)

Primul război balcanic avea să modifice profund situația politică din zonă, inclusiv regimul pe care-l avusese până atunci comunitatea athonită în raport cu Patriarhia de la Constantinopol sau pe plan internațional. În luna noiembrie 1912, armata greacă ocupa peninsula Calcidică şi introducea starea de asediu. Autoritățile otomane erau înlăturate, era asigurată păstrarea

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

autonomiei locale, iar oficialităţile greceşti anunţau intenţia încorporării întregii peninsule. Situaţia călugărilor athoniţi devenea astfel o problemă internaţională. Erau avansate mai multe soluţii privind viitorul Muntelui Athos: rămânea în cadrul statului otoman cu vechiul regim; încorporarea la statul grec cu regim aparte de autonomie sau crearea unei organizaţii distincte, independente, sub garanţie internaţională. Aceste soluţii au fost discutate în capitalele europene, precum şi la Conferinţa de la Londra, după încheierea armistiţiului. În aceste condiţii, cercurile diplomatice româneşti şi-au sporit eforturile privind îmbunătăţirea situaţiei călugărilor români athoniţi. Au fost purtate discuţii cu diplomaţi ruşi, austrieci, greci. La 12 decembrie 1912, arhimandritul Antipa Dinescu înainta un memoriu primului ministru Titu Maiorescu, în care cerea „putinţă de vieţuire fără supărare şi necaz pentru noi... Cerem să fim scoşi de sub arbitrajul actual şi puşi în drepturi egale cu toţi cei de acolo. Să se facă act de morală elementar aducându-se aminte stăpânitorilor arbitrari de azi, că recunoştinţa e datoare să urmeze binefacerii care cu atâta lux de calitate le-a fost făcută în vremuri”. (69)

În acelaşi an, monahii români athoniţi au propus un proiect privind drepturile lor, în care solicitau ridicarea schitului Prodromu la rang de mânăstire, iar chiliile româneşti „să fie libere de orice control din partea mânăstirilor, având dreptul de a întreţine câţi călugări vor putea şi a călugări cu singură alegerea superiorului chiliei. Libere a cultiva terenul, a zidi biserici şi case câte vor avea necesitate”. De asemenea să aibă un reprezentant în Chinotita de la Careia pentru apărarea drepturilor lor, să li se dea „apă şi lemne din abundenţă din păduri”, care să devină proprietate comună pentru toţi monahii athoniţi. Chilia Cucuvinu-Provata să fie recunoscută ca schit cu un reprezentant în Chinotită, la fel schitul Lacu să-şi poată trimite un reprezentant. (70)

Toate aceste cereri punctuale, expuse în acest proiect, erau solicitate ca urmare a unei experienţe dificile, parcursă de călugării români athoniţi în a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi în primul deceniu al secolului XX.

În perioada următoare, sub regimul ocupaţiei militare greceşti, situaţia călugărilor români athoniţi s-a înrăutăţit. Numeroase scrisori ale acestora, trimise la Bucureşti, relatau despre persecuţiile la care erau supuşi. În urma intervenţiilor ministrului român la Atena, Djuvara, pe lângă ministrul de externe grec Cormilos, călugării greci au început să manifeste o anumită moderaţie în atitudinea faţă de călugării români. Aceştia şi-au continuat activitatea lor petiţionară, adresându-se concomitent la Atena şi la Bucureşti. În iunie 1913, Antipa Dinescu înainta un nou memoriu, în limba română şi

BDD-A27062 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

franceză, premierilor Titu Maiorescu şi E. Venizelos, în care reitera cererile expuse anterior privind ridicarea schitului Prodromu la rang de mânăstire, cu reprezentant în Chinotită şi „completa lor liberare de tutela care le e impusă pe nedrept de diferitele mânăstiri şi în acelaşi timp, recunoaşterea unei perfecte egalități cu celelalte instituțiuni religioase din ținut". (71)

Într-un raport din 8 august 1913, ministrul României la Londra, N. Mişu, îl informa pe Titu Maiorescu asupra viitorului statut al Muntelui Athos şi sugera: „Cred că soluțiunea cea mai favorabilă a intereselor româneşti la Sfântul Munte se va obține prin înțelegerea, pusă la cale de Excelența Voastră cu Grecia, care dispune de toate mijloacele de a influența atât Patriarhia de la Constantinopol cât şi superiorii mânăstirilor greceşti, care sunt în majoritate zdrobitoare. Grija noastră de căpetenie trebuie să fie de a obține cel puțin un vot la adunarea de la Careia, fie prin cumpărarea drepturilor autonome ale unei mânăstiri părăsite, sau prin recunoaşterea chiliilor noastre ca mânăstiri independente, ceea ce va fi mai greu". (72)

Sfârşitul războaielor balcanice şi încheierea păcii de la Bucureşti, prin care se recunoşteau drepturi şcolare şi religioase pentru românii din Peninsula Balcanică, determina Sinodul Bisericii Ortodoxe Române să înainteze, la 7 septembrie 1913, un memoriu Ministerului Afacerilor Externe. În el se solicita intervenția acestuia „în ceea ce priveşte recunoaşterea şi executarea unei stări echitabile de egalitate şi neatârnare a aşezămintelor noastre bisericeşti (de la Muntele Athos) față de celelalte națiuni şi state şi în special față de greci". Se aminteau abuzurile la care erau supuşi călugării români athoniți din partea mânăstirilor chiriarhice şi se solicita ca schiturile Prodromu, Lacu şi Chilia Cucuvinu „să aibă un reprezentant al lor în marele sfat obştesc, numit Chinon". Se recomanda „să profităm de buna ocazie când ne aflam bine cu grecii şi aveam atâta acces în Peninsula Balcanică, ca ocaziune a stabilirii unei noi ordini de lucruri în Muntele Athos... Guvernul nostru să grăbească a lua măsuri serioase, pentru ca în raport cu bisericile altor națiuni ortodoxe proprietare acolo, nici noi românii să nu rămânem mai prejos, şi să se revendice sau să se răscumpere toate istoricele noastre drepturi asupra câtorva mânăstiri mari, întemeiate şi înzestrate cu moşii şi odoare prețioase". (73)

La 3 octombrie 1913, s-a întrunit o adunare extraordinară la Careia, Sfânta Comunitate a Sfântului Munte Athos, alcătuită din conducătorii celor 20 de mânăstiri, în care şi-au afirmat hotărârea de a păstra neschimbate bazele sistemului existent până atunci, transferând însă drepturile legale ale Imperiului Otoman către regatul grecesc, considerat „eliberator". Au respins ideea internaționalizării sau neutralizării, considerând că există o legătură

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

indisolubilă cu Grecia, singura îndreptățită să asigure protecția Athosului. Cereau Conferinței de la Londra să nu ia „o decizie hazardată, cu caracter politico-religios, primejdioasă pentru pacea Orientului", în caz contrar se afirma hotărârea de rezistență. Această decizie a fost trimisă la Londra şi difuzată şi în celelalte țări interesate. (74)

Contactele diplomatice româno-elene în problema rezolvării favorabile a situației călugărilor români athoniți au continuat şi în perioada următoare. Au fost avansate mai multe soluții, printre care şi cumpărarea unei mânăstiri. La 31 ianuarie 1914, I. C. Filitti, înainta propunerea fie a cumpărării bunurilor schitului Prodromu de la mânăstirea Lavra, fie cumpărarea mânăstirii Morfono, urmând a se stabili prețul. (75)

Între timp, începea să funcționeze noul statut al Muntelui Athos sub autoritatea regatului grec, căruia i se împotriveau doar ruşii şi românii. Situația monahilor români athoniți nu suferise nici o îmbunătățire. Se pierduse astfel o situație politică favorabilă, în care s-ar fi putut obține pentru aceştia un regim asemănător cu cel al monahilor ruşi, bulgari sau sârbi.

Izbucnirea primului război mondial şi toate distrugerile provocate de conflict au făcut ca situația materială a călugărilor români athoniți să se înrăutățească şi să devină dramatică, iar lipsa unui reprezentant al lor în Chinoul de la Careia, care să le apere drepturile şi să-i ferească de abuzuri şi rapturi de proprietăți şi de bunuri, s-a reflectat negativ în evoluția ulterioară a acestora.

În anul 1914, izbucnea la schitul Prodromu un conflict între o parte a călugărilor şi starețul Antipa Dinescu, care era acuzat de nerespectarea regulamentului adoptat în anul 1891. Acesta a fost dat afară cu forța din schit. Trimis să soluționeze conflictul, consulul general al României, G. C. Ionescu, constata, în februarie 1915, că răzvrătirea era pusă la cale de mânăstirea Lavra, iar „dezordinea şi necinstea care domneşte în mânăstirile greceşti se va înrădăcina şi la Prodromu". (76) Conflictul de la cel mai important schit românesc de la Muntele Athos se va desfăşura între anii 1914–1917 şi va reizbucni în martie 1919, când călugării răzvrătiți, care fuseseră exilați, au fost reinstalați în schit cu ajutorul autorităților elene. (77)

În anii primului război mondial, greutățile materiale suportate de călugării români athoniți se accentuează din cauza lipsei alimentelor şi a imposibilității de a primi subvenții şi ajutoare din țară. La 15 noiembrie 1914, superiorul chiliei Sfântu Gheorghe – Colciu solicita Administrației casei bisericii trimiterea subvenției anuale de 2000 lei, întrucât „toți monahii români de aicea ne aflăm în mare strâmtoare, pentru lipsa celor necesare întreținerii, fiindcă şi cele ce se găsesc pentru hrană sunt foarte scumpe şi

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

nimenea nu ne dă pe datorie, aşa că ne aflăm în ajunul pericolului de moarte". În acelaşi raport, ieromonahul Gavriil Mateescu arăta că la Muntele Athos circula numai moneda grecească şi aurul, iar acesta fusese achiziționat de ruşi cu dobândă de 10%. Referatul redactat de Ministerul Cultelor şi Instrucțiunii Publice arăta că subvenția era prevăzută în buget, dar nu ştia pe ce cale să o trimită. (78)

Pentru perioada anilor 1915–1918 nu am găsit suficiente documente care să ne permită cunoaşterea exactă a situației călugărilor români athoniți. Astfel la 16 mai 1916, arhimandritul Teodosie Soroceanu, starețul chiliei Cucuvinu, aflat în țară la aşezământul din comuna Buciumi lângă Iaşi, adresa un memoriu ministrului Afacerilor Străine în care arăta la că lucrările începute aici, în anul 1911, avansau greu din cauza lipsei de fonduri. Solicita protecție asupra chiliei Cucuvinu prin intermediul Legației de la Atena şi a Consulatului de la Salonic, deoarece el se afla în România. (79) Abia la 23 aprilie 1919, epitropii Societății Coloniei monahilor români din Sfântul Munte Athos, ieromonahii Ilie Hulpe de la chilia Sfântul Ioan Botezătorul – Colciu, Gherasim Sperchez de la chilia Sfântu Gheorghe – Capsala, Teodosie Domnariu de la chilia Sfântul Ipatie şi schimonahul Ioachim Bărcănescu de la chilia Sfinții Teodor Tiron şi Teodor Stratilat înaintau un memoriu Administrației Casei Bisericii. Din el aflăm că deşi „nu s-ar cuveni ca tocmai noi monahii, să îngreuiem situația iubitei noastre patrii... Dar cea prea mare lipsă aproape şi de zilnica pâine, ne forțează a nu ne mai putea îngădui. Că în timp de 6 ani şi în datorii cu procente nemaipomenit de mari am căzut din cauza scumpetei tuturor celor necesare, aproape şi înzecit fiind prețurile ca înainte". Se solicita subvenția anuală de 5000 lei acordată Societății pentru perioada 1914–1919, întrucât marile datorii contractate cu dobânzi de 12% îi „expune a ne pierde de tot comunitățile noastre româneşti, în derâderea grecilor; că de la dânşii ne-am împrumutat şi toți nădăjduiesc că de nu vom dispune să-i achităm, ne vor vinde casele". (80)

Memoriul mai era semnat de alți 11 egumeni de chilii: Ilarion Mârza, chilia Sfântul Ioan Botezătorul-Catafighi; Veniamin Vasiliu, chilia Sfântul Nicolaie-Iufta; Ioachim Iosifescu, chilia Sfinți Trei Ierarhi; Zossima Mateescu, chilia Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul; Mihail Niicolescu, chilia Intrarea Maicii Domnului în Biserică – Adinu; Macarie Ionescu, chilia Izvorul Tămăduirii – Capsala; Modest Caciuc, chilia Sfântul Prooroc Ilie – Provata; Clement Popescu, chilia Naşterii Maicii Domnului – Turlutiu; Doroftei Cristescu, chilia Naşterea Maicii Domnului – Catunache, precum şi monahul Ignatie Ionescu şi ieromonahul Callinic Pleşia. (81)

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

În referatul întocmit pe memoriu se specifica faptul că Societatea Coloniei Monahilor Români nu mai primise subvenția din anul 1914, întrucât din acel an ea „s-a suprimat din buget".

La 23 aprilie 1919, schimonahul Ilarion Mârza de la chilia Sfântul Ioan Botezătorul-Catafighi adresa superiorului schitului Prodromu, ieromonahul Pimen, o scrisoare, în care îl ruga să-i achite două bonuri de valoare depuse în casa schitului în valoare de 2000 lei sau, dacă nu era posibil, să le înapoieze, altfel „suntem în primejdie să ne pierdem casele, în derâderea grecilor cărora datorăm". În referatul întocmit pe scrisoare, superiorul schitului Prodromu, Pimen, nota: „Se va trimite spre informațiune onorabilei Bănci Naționale". (82)

La 1 mai 1919, Pimen, superiorul schitului Prodromu, adresa un memoriu administratorului Băncii Naționale a României, în care arată că schitul s-a împrumutat în ultimii 6 ani cu sumele de 11579 lire otomane şi 266317 franci şi solicita fie banii schitului depuşi în bancă, fie înapoierea bonurilor valorice. (83)

În octombrie 1920, protosinghelul Simeon Ciomandra, împuternicitul schitului Prodromu, aflat la metocul acestuia din Bucureşti – schitul Icoana Darvari, înainta memorii Mitropolitului Primat şi ministrului Cultelor şi Artelor, în care arăta situația materială grea a acestuia şi pericolul de a-şi pierde metocul din insula Thassos, din cauza împrumuturilor neonorate. Ruga să fie ajutat să exporte, cu scutire de vamă, un transport de 10 vagoane de grâu, 5 vagoane de porumb, 5 vagoane de fasole, 2000 kg de peşte, 100 kg de caşcaval şi 2000 l de petrol lampant, „care vor sluji de hrană părinților noştri din mânăstirea Prodromu şi a celor din schitul Lacu, iar o parte o vom da în natură celorlalte mânăstiri creditoare mânăstirii noastre". (84) Produsele ajungeau la Muntele Athos în august 1921. (85)

După primul război mondial, călugării români athoniți, constrânşi de lipsuri materiale, strict controlați de mânăstirile greceşti şi împiedicați să aducă noi ucenici care să le succeadă, instigați unii împotriva altora, fără reprezentant în Chinotita de la Careia care să le apere drepturile, îşi vor pierde, rând pe rând, proprietățile cumpărate şi întreținute cu mari eforturi, iar numărul lor va scădea dramatic.

La 24 februarie 1922, membrii Comitetului Societății Coloniei monahilor români din Sfântul Munte Athos, ieroschimonahul Gherasim Sperchez, schimonahul Ioachim Bărcănescu, schimonahul Ilarion Mârza şi ieromonahul Serafim Şoima, îi scriau episcopului de Argeş, Visarion Puiu, pe care-l rugau sa intervină pe lângă Ministerul Cultelor „temându-se şi de data asta că va rămâne cerința noastră fără rezultat,... că la formarea

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

budgetului să se aibă în vedere umilita noastră cerere". (86) Din tabelul cu chiliile şi colibele româneşti athonite, membre ale Societății Coloniei rezultă că, în anul 1922, din aceasta făceau parte următoarele chilii şi colibe: pe moşia mânăstirii Lavra, chiliile Catafighi (schimonah Ilarion Mârza – 12 monahi); Sfântul Prooroc Ilie (schimonah Modest – 4 monahi); Naşterea Maicii Domnului – Găvăneasca (schimonah Gherasim – 8 monahi) Turlutiu (schimonah Clement – 3 monahi), precum şi 5 colibe cu biserică şi 12 colibe fără biserică, în care vieţuiau 39 de monahi români; pe moşia mânăstirii Sfântu Pavel, chilia Sfinții Teodori – Careia (schimonahul Ioachim Iosif – 6 monahi); pe moşia mânăstirii Dionisiu, chilia Intrarea în Biserică (ieromonah Mihail Niculescu – 5 monahi); pe moşia mânăstirii Simon Petru, coliba Sfântu Sava (schimonah Irotei – 3 monahi); pe moşia mânăstirii Cutlumuşi, chilia Sfinții Teodori (schimonah Ioachim Bărcănescu – 9 monahi) şi coliba Maica Domnului Iviriţa (ieromonahul Ioasaf – 2 monahi); pe moşia mânăstirii Xiropotam, chilia Adormirea Maicii Domnului (ieromonahul Arsenie – 4 monahi); pe moşia mânăstirii Iviru, chilia Sfântul Ioan Botezătorul (schimonahul Zosima – 4 monahi); pe moşia mânăstirii Stavronichita, chilia Sfinții Trei Ierarhi (schimonah Grigore Tudor – 3 monahi), şi 4 colibe dintre care două cu biserici şi două fără biserici în care vieţuiau 11 monahi; pe moşia mânăstirii Pantocrator, chilia Sfântu Gheorghe (ieromonah Gherasim Sperchez – 9 monahi), şi 4 colibe fără biserici cu 12 monahi, iar pe moşia mânăstirii Vatoped, chiliile Naşterea Sfântului Ioan Botezătorul (ieromonah Ilie Hulpe – 9 monahi); Sfântu Ipatie (ieroschimonah Teodosie Domnariu – 8 monahi); Sfântu Nicolae (monahul Veniamin Vasiliu – 3 monahi), Izvorul Tămăduirii (schimonah Evloghie – 3 monahi), şi două colibe cu biserici în care trăiau 6 monahi. (87)

În total în cele 15 chilii şi 28 de colibe vieţuiau 157 de monahi şi autorii statisticii estimau că numărul monahilor români athoniți se ridica la 233.

Comparând această statistică cu datele din primul deceniu al secolului al XX-lea se constată scăderea drastică a numărului de monahi români athoniți. În afara călugărilor care făceau parte din Societatea Coloniei Monahilor Români, existau chiliile Cucuvinu – Provata şi Sfântul Gheorghe Colciu. Din documentele consultate rezultă că la 10 mai 1918, superiorul Comunității fraților români, Sfântul Ioan Teologul – Cucuvinu, Teodosie Soroceanu a murit în explozia depozitului de muniții care se găsea în apropierea metocului de la Cozmoaia – Iaşi. I-a urmat la conducerea chiliei arhimandritul Epifanie Dumitrescu care a refăcut clădirea bisericii şi a schitului ars, cu ajutorul unei subvenții de 500.000 lei, acordată de statul român, şi din valorificarea vinului obținut de pe podgoria metocului. La

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

4 noiembrie 1928, Mitropolitul Moldovei, Pimen a sfinţit noua biserică. (88) Călugării rămaşi la chilia Cucuvinu se plângeau în noiembrie 1934 că starețul Epifanie nu le-a trimis nici un ajutor din veniturile metocului. În urma schimbării statutului Muntelui Athos care prevedea că absența de acolo a monahilor pentru o perioadă mai mare de un an, fără aprobarea autorităților competente determina excluderea, arhimandritul Epifanie a fost destituit din funcția de stareț în anul 1932, fiind numit în locul lui protosinghelul Varlam Nemțanu. (89)

Situația s-a agravat şi mai mult după 10 mai, în 1924, când printr-o Chartă Constituțională semnată de cele 20 de mânăstiri, se consfințea preponderența elementului grecesc în Muntele Athos şi se impunea cetățenia elenă tuturor monahilor. Într-o adresă a Sinodului Bisericii Ortodoxe Române către Ministerul Afacerilor Străine, din martie 1927, se aprecia că impunerea cetățeniei elene tuturor monahilor athoniți reprezenta un privilegiu exclusiv pentru naționalitatea elenă iar schiturile şi chiliile româneşti „ar pierde calitatea de româneşti şi aceeaşi soartă ar avea şi proprietățile lor, fie din Grecia, fie din țară". (90)

Un memoriu din septembrie 1930 al superiorilor chiliilor româneşti Cucuvinu – Provata, Varlam Nemțanu, şi Catafighi, Ilarion Mârza, semnala scăderea numărului călugărilor români athoniți din cauza politicii autorităților elene şi ale Sfântului Munte, care nu mai permiteau stabilirea în aşezămintele româneşti a noi monahi, „lucrul acesta constituind o confiscare deghizată a aşezămintelor, caselor şi bunurilor româneşti, prin faptul că neavând urmaşi nu mai are cine să le moştenească şi devin din această cauză proprietatea mânăstirilor dominante greceşti". Se solicita intervenția autorităților române pe lângă Conferința Balcanică,ce urma să se desfăşoare la Atena în octombrie 1930, pentru îmbunătățirea statutului monahilor români. (91)

În luna septembrie 1931, călugării români athoniți au înaintat un memoriu Ligii Națiunilor, în care protestau împotriva impunerii cetățeniei elene şi a piedicilor puse de autoritățile elene de stabilire de noi monahi la Muntele Athos. Acest lucru ducea la imposibilitatea înlocuirii monahilor vârstnici cu alții tineri şi, „în consecință, peste 30 sau 40 de ani nu se va mai afla nici o urmă de român în Sfântul Munte, iar schiturile şi chiliile cu marile lor bogății vor trece direct în stăpânirea mânăstirilor chiriarhice greceşti, fără a se mai afla cineva care să facă vreo pretenție sau să ceară despăgubiri, cum se practică şi acum, când se întâmplă de rămâne vreo chilie fără moştenitor". (92) Nota reprezentantului Legației României pe lângă Liga Națiunilor de la Geneva, Ed. Ciuntu, evidenția caracterul patetic al memoriului „care din punct de vedere omenesc ar face-o mai simpatică, dar din punctul de vedere al eficacității , problematică". (93)

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

Autoritățile diplomatice române ca şi Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu Patriarhul Miron Cristea, au făcut numeroase intervenții pe lângă guvernul grec şi Patriarhia de la Constantinopol, pentru aprobarea stabilirii de noi monahi români la Muntele Athos, în vederea menținerii unui număr constant de trăitori, care să ia locul celor care decedau. Promisiuni au fost,dar, în fapt, autoritățile Sfântului Munte făceau mari greutăți românilor care doreau să se stabilească în Sfântul Munte.

Într-un referat din mai 1931, Radu Cruțescu de la Ministerul Afacerilor Străine surprindea exact situația: „În lipsa unui acord formal româno-elen în această chestiune, politica de deznaționalizare urmărită sistematic de guvernul grec în Sfântul Munte, va inspira desigur autorităților competente, pretexte suficiente pentru a întârzia satisfacerea dreptelor noastre revendicări, cel puțin până atunci când cumplita mizerie ne va fi făcut să pierdem acolo cu desăvârşire o situațiune pe care am ştiut să o dobândim prin cinci veacuri de credință şi sacrificii". (94)

Şi toate aceste previziuni, din nefericire s-au şi materializat. Între timp, călugării de la Prodromu erau măcinați de conflictul întreținut de mânăstirea chiriarhică Lavra, care reinstaurase, cu un scop bine ştiut pe călugării răzvrătiți, în anul 1919, înlocuindu-l pe arhimandritul Antipa Dinescu, cel care luptase atât de mult pentru ridicarea acestuia la rangul de mânăstire, tocmai pentru a putea reprezenta şi punctul de vedere al monahilor români şi a-i apăra de abuzurile cărora le-au căzut victime în perioada următoare.

Din puținele documente privind evoluția chiliilor româneşti, pe care le-am putut descoperi în arhive, pentru perioada următoare, rezultă că o parte a monahilor de frunte ai chiliilor dispăruseră. La 22 martie 1931, Ilarion Mârza, starețul chiliei Catafighi, îi scria lui Visarion Puiu despre greutățile prin care treceau monahii români athoniți, îndeosebi scăderea numărului călugărilor care îmbătrâneau şi dispăreau, venirea unor tineri fiind îngreunată de autoritățile greceşti; comunitățile româneşti începuseră să treacă în posesia altor mânăstiri; nu se putea face nimic fără protecția statului român, care nu-i mai ajuta, datorită comportamentului câtorva călugări răzvrătiți de la Prodromu. „Aceşti nemernici a cutezat să atace cu obrăznicie pe înalții prelați ai Sf. Biserici Române şi să aducă ofensă Sf. Sinod, din cauza aceasta ni se pare, țara nu ia măsuri urgente pentru a ne acorda cuvenita protecție; dar n-ar trebui să le ție în seamă calomniile acestor 3–4 răzvrătiți, care a răpit administrația Prodromului, banditeşte şi în urmă imediat au fost aduşi de mânăstirea chiriarhică, spre distrugerea cât mai grabnică a schitului, căci cu bună seamă aceşti indivizi vor mai

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

continua, schitul împilat de datorii se va ocupa de greci, şi nu este altă scăpare, decât numai ca ţara să intervie urgent ca aceştia să fie scoşi din administraţie şi în locul lor să se rânduiască părinţi demni de ai schitului. Pentru câteva neghine nu se cade a pierde tot grâul, adecă pentru cei 3–4 turburători nu trebui să lasă ţara a se pierde o mulţime de comunităţi româneşti cu câteva sute de călugări, care recunosc datoria lor către patrie şi către conducătorii ei bisericeşti şi politiceşti, cu datoritul respect şi supunere." Îl rugau să intervină pe lângă Sf. Sinod şi guvern pentru luarea unor măsuri care să-i protejeze pe monahii români athoniţi „şi recâştigarea drepturilor ce le-am avut în trecut: de a primi şi inchinovia în comunităţile noastre români din patrie, cărora să li se permită liber a veni în Sf. Munte, care este proclamat de vechii împăraţi interortodox, iar nu numai pentru greci. Cele mai multe mânăstiri au fost restaurate de domnitorii noştri români, aşadar România are mare drept a-şi proteja pe supuşii ei aflători în Sf. Munte". (Ilarion Mârza). (95)

Societatea Coloniei monahilor români din Sfântul Munte Athos, creată în anul 1906, exista încă în anul 1934 tot sub preşedinţia arhimandritului Antipa Dinescu, care, deşi nu mai era starețul schitului Prodromu, după o perioadă în care trăise în România se reîntorsese la Muntele Athos şi continua să coordoneze acţiunile monahilor români athoniţi. Societatea,adresa 30 iunie 1934, un memoriu ministrului Cultelor şi Artelor, în care arăta că, după votarea Statutului Muntelui Athos de către parlamentul elen, în anul 1929, „nimeni absolut din România nu mai este permis a se stabili în Sfântul Munte pentru viaţa monahală. În decursul acestor cinci ani de zile, am întâmpinat numeroase cazuri de felul acesta, în care, cu toate străduinţele depuse, fraţii noştri români doritori de a se călugări în Comunităţile noastre, şi-au văzut cererile refuzate, deşi posedă actele necesare, îndeplinind condiţiunile prevăzute în zisul statut". Acest lucru era considerat o formă de confiscare a bunurilor aşezămintelor româneşti „prin faptul că neavând cine să le moştenească, toate aceste comunităţi româneşti cu biserici frumoase şi gospodării întemeiate şi întreţinute cu multă trudă din daniile poporului român, vor trece în stăpânirea mânăstirilor dominante greceşti". Se aprecia că toate promisiunile făcute de statul elen guvernului român că „va aproba cu bunăvoinţă stabilirea oricărui român în Sfântul Munte ce ar fi avut această dorinţă pentru viaţa monahală", nu vor fi respectate de Chinotita de la Careia care va inventa pretexte pentru a le respinge. Se făcea o paralelă între drepturile comerciale, de navigaţie, bisericeşti şi şcolare acordate de statul român grecilor, în timp ce „noi, românii de aici nu pretindem decât să putem primi în comunităţile noastre fraţi români care... să devină treptat, moştenitori fireşti ai acestor

BDD-A27062 © 2012 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

aşezăminte". (96) Printre cei 12 stareți ai chiliilor româneşti semnatare ale memoriului, îl găsim pe conducătorul Comunității fraților români – Sfântul Ioan Teologul – Provata, Varlam Nemțanu, prin urmare şi aceasta era membră a Societății Coloniei monahilor români din Sfântul Munte Athos.

Ministerul Afacerilor Străine elabora un proiect de instrucțiuni al aşezămintelor româneşti de la Muntele Athos, în care se cerea fiecărei comunități să trimită Legației de la Atena tabele nominale cu numărul membrilor, obligativitatea de a comunica orice modificare a numărului lor prin deces sau îndepărtare din Sfântul Munte; reclamațiile să le adreseze mânăstirii chiriarhice şi numai în ultimă instanță Legației şi să „vegheze cu străşnicie ca numărul călugărilor şi ucenicilor să nu scadă sub 6, ... numai astfel chiliile nu vor ieşi din mâinile călugărilor români". Se atrăgea atenția că ieşirea din Munte nu se putea face decât cu aprobarea mânăstirii chiriarhice şi a Ministerului de Externe grec şi nu pentru mai mult de un an. Cu zece luni înainte de întoarcere, trebuiau să obțină viza de la Legația Greciei din Bucureşti, altfel „ei trebuie să ştie că reîntoarcerea lor la Sfântul Munte nu le va mai fi îngăduită niciodată". (97) Prin urmare, autoritățile greceşti erau intransigente, iar diplomații români nu puteau interveni decât în cazul unor încălcări flagrante ale drepturilor lor.

La 13 iunie 1940, consulul României la Salonic trimitea un raport însoțit de două memorii ale monahilor români athoniți, în care solicitau menținerea în funcție a preotului Dimitrie Brindu parohul comunității române din Salonic, „întrucât ne face toate înlesnirile dezlegând piedicile ce se pun de autoritățile locale". (98) Memoriile erau semnate de superiorii schitului Lacu, Gavril ieromonahul, chiliei Cucuvinu Provata, protosinghelul Varlam Nemțanu, chiliei Catafighi Provata, Antonie Moisei, preşedintele Societății Coloniei monahilor români, arhimandrit Antipa Dinescu, ieromonahii Dinoid Valasă (Sf. Ipatie), Macarie Ionescu (Izvorul Tămăduirii – Capsala), Serafim Şoimu (Chilia Adinu) şi Ghimnasie Ignat. (99)

Prin urmare, după 70 de ani de la înființarea primelor chilii româneşti de la Muntele Athos, majoritatea lor rezistaseră lipsurilor materiale şi administrative impuse de autoritățile elene şi de mânăstirile chiriarhice. Desigur, subvențiile şi ajutoarele venite din țară contribuiseră la susținerea lor, dar şi buna administrare a acareturilor şi suprafețelor de pământ pe care le dețineau şi pe care le cultivau cu pricepere. Toate aceste chilii româneşti fuseseră cumpărate de la mânăstirile chiriarhice greceşti cu sume mari de bani, îşi sporiseră proprietățile cu trudă şi bună administrare şi rezistaseră tuturor vicisitudinilor istoriei.

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

Cel de-al doilea război mondial a complicat mai şi mult situația monahilor români athoniți. Întreruperea legăturilor cu țara, criza economică care a cuprins şi Muntele Athos, au condus la scăderea drastică a numărului acestora şi la deteriorarea clădirilor schiturilor şi chiliilor, fără posibilitatea reparării şi întreținerii lor, şi în majoritatea cazurilor, la stingerea din viață a vechilor proprietari fără a avea urmaşi. Numeroase chilii şi colibe româneşti vor fi preluate de mânăstirile greceşti chiriarhice sau vor fi abandonate.

În iunie 1963, cu ocazia festivităților dedicate împlinirii unui mileniu de la întemeierea monahismului athonit (963–1963), o delegație a Bisericii Ortodoxe Române în frunte cu Patriarhul Iustinian, a participat la acestea şi a vizitat şi câteva aşezăminte româneşti. Printre ele s-a numărat şi chilia Sfântul Ipatie de pe moşia mânăstirii Vatoped. Aceasta era locuită atunci de patru călugări, având-l ca stareț pe Dionid Valasă, ajutat de ieromonahul Dometie Trihenea. (100)

Arhimandritul Ioanichie Bălan care vizitează Muntele Athos în anul 1986, ne furnizează date despre chiliile Catafighi şi Cucuvinu, unde soseau în anul 1975 doi ucenici de la mânăstirea Sihăstria. La Catafighi ultimul stareț aparținând vechii generații a fost Visarion Moisei, decedat în anul 1979, căruia i-a urmat noul ucenic, schimonahul Calistrat Țoca. La chilia Cucuvinu se stabilea în anul 1975, monahul Nectarie Lazăr, care din 1997 rămâne singur. La chilia Sfântu Gheorghe – Colciu, trăiau în 1997, trei monahi: Dionisie Ignat, cel mai cunoscut duhovnic român de la Muntele Athos, protosinghelul Ghedeon Chelaru, venit la Muntele Athos în anul 1920 şi monahul Ioan Şova, toți vârstnici. Chilia Sfântul Ipatie era locuită de egumenul Dometie Trihenea din Tilişca Sibiului, protosinghelul Ilarion Lupaşcu de la mânăstirea Cernica şi monahul Ilarion Dincă de la mânăstirea Sihăstria. (101)

Dometie Trihenea a fost starețul chiliei în două perioade, după ce a îndeplinit şi funcția de stareț al mânăstirii Zografu, în perioada 1965–1974. A urmat la stareție Ilarion Dincă în perioada 1985–2004. La moartea acestuia au fost transferate la mânăstirea Vatoped obiecte,cărți, documente, corespondența chiliei. În anul 2005 viețuia acolo călugărul Ignatie Bozianu. (102)

La chilia Sfântul Ioan Botezătorul de pe moşia mânăstirii Vatoped viețuiau în anul 2005, patru monahi, Vitalie Hostiuc, Ilie, Alexandru şi Nicolae. (103) Chilia Sfântu Gheorghe – Colciu de pe moşia aceleiaşi mânăstiri, era locuită în 2005 de monahii Dionisie cel Tânăr, Ioan, Ghedeon, Ghimnasie, Mamant şi Fodan Daniel. (104)

În anul 2005 viețuiau la chilia Sfântul Ioan Botezătorul – Catafighi doi monahi cu numele Mihail, unul vârstnic şi un frate mai tânăr venit din Basarabia. Clădirile nu fuseseră reparate de multă vreme şi aveau nevoie de

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

lucrări de întreținere. La chilia Sfântu Ioan Teologul, Cucuvinu, nucleul Comunității Fraților Români de la Muntele Athos, viețuiau în anul 2005, superiorul Siluan, Lavrentie, Vasile, toți din Basarabia şi un călugăr din România. Aici se păstrează biblioteca constituită de Teodosie Soroceanu precum şi arhiva chiliei. (105)

Din documentele cercetate, care ne oferă o imagine clară a evoluției chiliilor şi colibelor româneşti athonite din a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi prima jumătate a secolului al XX-lea, rezultă că majoritatea acestora, fie au trecut în proprietatea mânăstirilor greceşti sub a căror autoritate se aflau, atunci când ultimul dintre călugări se stingea din viață fără urmaşi, fie au fost părăsite. S-au menținut până astăzi chiliile, Sfântul Gheorghe – Colciu, Sfântul Ipatie, Catafighi, Cucuvinu, Sfântul Ioan Botezătorul – Colciu, Sfântul Gheorghe – Capsala, alături de schiturile Prodromu şi Lacu.

Aşezămintele monahale româneşti de la Muntele Athos reprezintă şi astăzi ortodoxia românească în acele locuri,iar scăderea drastică a numărului monahilor români athoniți şi a lăcaşurilor lor de cult, nu trebuie să lase societatea românească indiferentă. Faptul că aceste aşezăminte au fost sprijinite constant de statul român, din a doua jumătate a secolului al XIX-lea şi până la primul război mondial, cu subvenții şi ajutoare însemnate pentru construirea şi întreținerea bisericilor şi a chiliilor, reprezintă o atitudine care trebuie reluată în zilele noastre,spre a putea salva cel puțin cele două schituri şi cele câteva chilii româneşti în care mai pâlpâie încă, cu mari strădanii personale ale acestor monahi,tradiția românească în Muntele Sfânt.

Faptul că în anul 2007, statul român a acordat o subvenție de 250.000 de euro pe an pentru schitul Prodromu, este un prim gest, care dovedeşte că societatea românească nu i-a abandonat pe aceşti fii ai ei, care au ales să se retragă în Muntele Athos şi să se roage pentru acest popor din care fac parte. Acordarea de ajutoare băneşti şi materiale trebuie însă să se îndrepte şi către monahii români ai schitului Lacu, ca şi către chiliile care au în urmă o istorie de peste 160 de ani, şi care sunt păstrătoare şi continuatoare ale tradiției monahale româneşti. (106) La 7 aprilie 2008, Parlamentul României a modificat articolul 4 al acestei legi precizând că această sumă este destinată „restaurării, reparării, întreținerii şi administrării clădirilor din incintă şi a celor 4 biserici; achiziției de mijloace fixe pe baza listei de investiții, avizată conform dispozițiilor legale în vigoare; activităților de întreținere şi producție în regie proprie; plății unor activități de manoperă şi prestări de servicii; susținerii activităților existențiale şi spirituale ale monahilor, primirii şi cazării pelerinilor; realizării unor materiale destinate

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

promovării schitului".(107) Se reia, astfel, tradiția, întreruptă timp de peste o jumătate de secol, de sprijinire a acestui centru de înaltă trăire spirituală.

Prin urmare, statul, diplomația, Patriarhia Română, dar şi societatea românească, trebuie să vegheze ca viețuirea monahilor români athoniți să fie decentă, pentru a putea reprezenta mai departe valorile ortodoxiei româneşti la Muntele Athos. Căci, aşa cum sublinia starețul schitului Prodomu, părintele Petroniu Tănase, „Documentele păstrate sunt mărturii grăitoare, care pun în lumină gândul şi fapta acestor monahi, împlinite departe de hotarele țării lor, la îndemnul conştiinței lor naționale româneşti." (108)

Referințe bibliografice

(1) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Şcoli şi biserici româneşti din Peninsula Balcanică, Documente 1864–1948*, vol. I, Bucharest: Editura Universită din Bucureşti, 2004, pp. 171–172, 195–202, 217–226.

(2) SANIC, fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 18/1900, f. 52.

(3) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Op. cit.* p.197.

(4) *Ibidem*, p. 200.

(5) SANIC, fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 18/1900, f. 53.

(6) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Op. cit.* p. 223.

(7) SANIC, fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 3975/1906, f. 15.

(8) *Ibidem*, f. 17.

(9) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Op. cit.* p. 222.

(10) *Ibidem*, p. 223.

(11) *Ibidem*, p. 199.

(12) SANIC, fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 18/1900 f. 85–90.

(13) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Op. cit.* p. 196.

(14) *Ibidem*, p. 198, 226.

(15) SANIC, fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 18/1900 f. 46–47.

(16) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Op. cit.* p. 224.

(17) *Ibidem*, p. 173.

(18) *Ibidem*, p. 225.

(19) *Ibidem*, p. 172, 224.

(20) *Ibidem*, p. 225.

(21) *Ibidem*, p. 200.

(22) *Ibidem*, p. 224.

(23) *Ibidem*, p. 222.

(24) *Ibidem*, p. 223.

(25) *Ibidem*, p. 224.

(26) SANIC, fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 3975/ 1906, f. 13.

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

(27) *Ibidem*, dosar 18/1900, f. 46.
(28) *Ibidem*, f. 43.
(29) *Ibidem*.
(30) *Ibidem*, f. 47.
(31) *Ibidem*, f. 7.
(32) *Ibidem*, f. 12.
(33) *Ibidem*, f. 10.
(34) *Ibidem*, f. 45.
(35) *Ibidem*, dosar 27/1898, f. 14.
(36) *Ibidem*, dosar 18/1900, f. 52.
(37) *Ibidem*, f. 53.
(38) *Ibidem*, f. 54.
(39) *Ibidem*.
(40) *Ibidem*, f. 56–60.
(41) *Ibidem*, f. 61.
(42) *Ibidem*, f. 62–65.
(43) *Ibidem*, f. 66–68.
(44) *Ibidem*, f. 69–71.
(45) *Ibidem*, f. 78–79.
(46) *Ibidem*, f. 75.
(47) *Ibidem*, f. 77.
(48) *Ibidem*, f. 82.
(49) *Ibidem*, f. 83.
(50) *Ibidem*, f. 85–90.
(51) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Op. cit.*, p. 16.
(52) SANIC, fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 3818/1905, f. 9.
(53) *Ibidem*, f. 10.
(54) *Ibidem*.
(55) *Ibidem*.
(56) *Ibidem*, f. 11.
(57) *Ibidem*, f. 69–70.
(58) *Ibidem*, dosar 3975/1906, f. 11; 13–17.
(59) *Ibidem*.
(60) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Op. cit.* p. 216.
(61) SANIC, fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 3809/1907, f. 1.
(62) *Ibidem*.
(63) *Ibidem*, dosar 3809/1907, f. 15.
(64) *Ibidem*, dosar.4156/1909, f. 3.
(65) *Ibidem*, f. 4.
(66) *Ibidem*.
(67) *Ibidem*.
(68) AMAE, fond *Problema 15*, vol.29, f. 14.
(69) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Op. cit.* p. 257.
(70) *Ibidem*, p. 261.
(71) *Ibidem*, p. 284.
(72) *Ibidem*, p. 276.
(73) *Ibidem*, p. 278.

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)

(74) ZBUCHEA, Gheorghe. *O istorie a românilor din Peninsula Balcanică. Secolul XVIII–XX*, Bucureşti, 1999, p. 175.
(75) *Ibidem*, p. 177.
(76) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Op. cit.* p. 293.
(77) SANIC, fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 956/1919, f. 7.
(78) *Ibidem, dosar* 4316/1914, f. 1.
(79) AMAE, fond *Problema 15*, vol.29, f. 138.
(80) SANIC, fond *Ministerul Cultelor, Direcția Contabilității*, dosar 956/1919, f. 3.
(81) *Ibidem*, f. 12.
(82) *Ibidem, dosar* 956/1919, f. 6.
(83) *Ibidem*, f. 5.
(84) *Ibidem, dosar* 1000/1920, f. 5.
(85) SANIC, fond *Ministerul Cultelor şi Artelor*, dosar 11/1922, f. 24.
(86) SANIC, fond *Visarion Puiu*, dosar 9, f. 15.
(87) *Ibidem*, f. 16.
(88) *Ibidem*, f. 36.
(89) *Ibidem.*
(90) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Op. cit.* p. 16.
(91) *Ibidem*, p. 239.
(92) *Ibidem*, p. 260.
(93) *Ibidem*, p. 264.
(94) *Ibidem*, p. 251.
(95) SANIC,fond *Visarion Puiu* , dosar 9, f. 29–30.
(96) *Ibidem*, p. 305.
(97) *Ibidem*, p. 402.
(98) *Ibidem*, p. 396.
(99) *Ibidem.*
(100) VASILESCU, Gheorghe; Ignatie Monahul. *Românii şi Muntele Athos*, Vol. II. Bucureşti: Editura Lucman, 2007, pp. 204–207.
(101) *Ibidem*, pp. 244–247.
(102) STAVARACHE, Dumitru; NEGOESCU, Ion. *Mitropolitul Visarion Puiu. Relațiile cu biserici din Athos, Documente. 1905–1957*. Târgovişte: Artpress, 2008, p. 228.
(103) *Ibidem*, p. 227.
(104) BERCIU-DRĂGHICESCU, Adina; PETRE, Maria. *Op. cit.*, p. 228.
(105) *Ibidem*, pp. 239–240.
(106) „Monitorul oficial," partea I, nr. 298/4 mai 2007, p. 6.
(107) Ibidem, nr.283/11 aprilie 2008, p. 2.
(108) VASILESCU, Gheorghe; Monahul Ignatie. *Op. cit.* Vol. I, p. 402.

BDD-A27062 © 2012 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:51:51 UTC)